У нумары: „Я ЧАРУ П'Ю ЖЫЦЦЯ" — У ДОМЕ КАСТУСЯ — АБ „ГРАМАДЗЕ"

Ніва

ОРГАН ГАЛОЎНАГА ПРАЎЛЕННЯ БЕЛАРУСКАГА ГРАМАДСКА-КУЛЬТУРНАГА ТАВАРЫСТВА.

№ 26 (487) | ГОД X | 27 ЧЭРВЕНЯ 1965 ГОДА | ЦАНА 60 гр.

НЯКЕПСКАЯ ЗАРПЛАТА

ПРА МАГЧЫМАСЦІ

Праўду кажучы, толькі цяпер адкрыліся сапраўдныя магчымасці для развіцця сельскай гаспадаркі на Бельшчыне. **Тут найбольшым рэзервам кармоў з'яўляюцца лугі і пашы.** У Грыгораўцах пачынаюць цяпер цаніць кожны метр лугавой травы, бо лепшая яна, буйнейшая. На яе буйнасць дабрадзейны ўплыў мае меліярацыя і загаспадараванне забалочаных калісьці і здзічэлых купяністых абшараў.

Значыць, меліярацыя найважнейшая!

На наступную пяцігодку прадугледжаны значна большыя сумы грошай на меліярацыю ў Бельскім павеце — штосьці каля семдзесят мільёнаў злотых.

Як дагэтуль рост пагалоўя быдла даволі слабы. Прычынай таго ёсць факт малога зацікаўлення гаспадароў справай рацыянальнага, ашчаднага выкарыстання зялёных кармоў. У першую чаргу патрэбны сіласы, якія дазваляюць рабіць запасы зялёных кармоў вельмі карысных узіму. Размах гадоўлі залежыць ад мажлівасцей зімовых запасаў, ды калі тыя запасы яшчэ добрай якасці, гадоўля дае канкрэтны даход нават у месяцы лютым — каровы даюць малако і грошы за малако. Але не можа быць шмат малака, калі маем мала сіласаў. У 1960 годзе налічана ўсяго 152 сіласныя ямы, а ў мінулым годзе штосьці каля тысячы. Таму нічога дзіўнага, што павятовыя ўлады асабліва нацэліліся цяпер удвая павялічыць тэмп будовы сіласных ям. І тым гаспадарам, якія будуюць іх, прызнаецца патрэбныя прыдзелы будаўнічых матэрыялаў, перад усім, цэменту, а таксама і другія палёгкі.

Апошнім часам у Лубіне і Грыгораўцах адкрыта новыя ветэрынарныя пункты лячэння быдла, намечана будова ветэрынарных лячэбніц у Орлі і Храбалах.

Апрача прасторных лугоў і паш на Бельшчыне ёсць шмат добрай зямлі. Аднак гэта не

(Працяг на стар. 5)

Перад экзаменамі.

УВАГА БЫЛЫЯ ГРАМАДАЎЦЫ І ІХ СЕМ'І

ЗБІРАЕМ ЗВЕСТКІ АБ ГРАМАДЗЕ І ГРАМАДАЎЦАХ

Шырокую дзейнасць вяла Беларуская сялянска-работніцкая Грамада на Беласточчыне. Тут адбываліся грамадаўскія з'езды і мітынгі, выступалі грамадаўскія паслы, бурна развіваліся гурткі Грамады. Аднак усё яшчэ гэтае пытанне мала вывучана, усё яшчэ замала ведаем мы аб дзейнасці гэтай рэвалюцыйнай арганізацыі на нашай зямлі.

Ва ўстанаўленні гісторыі Грамады на Беласточчыне і людзях Грамады шмат маглі б дапамагчы былыя грамадаўцы і іх сем'і. Таму сектар гісторыі партыі Ваяводскага камітэта ПАРП і рэдакцыя «Нівы» звяртаюцца да нашых чытачоў з просьбай дапамагчы ўстанавіць адрасы былых членаў Грамады.

Звесткі просім прысылаць у нашу рэдакцыю, або на адрас ВК ПАРП (KW PZPR w Białymstoku. Referat Historii Partii).

БГКТ У БЕЛАСТОКУ

БОЛЬШ АБ ДРУГІМ НАПРАМКУ

У 1964/65 навучальным годзе ва ўсіх **дваццаці дзевяці** беластоцкіх сярэдніх школах вучылася каля дзевяцісот вучняў з тых вёсак і мястэчкаў, дзе ў мясцовых школах навучаецца прадмет беларускай мовы.

Дык вось, у Беластоку вучыцца шмат нашай моладзі.

На апошнім З'ездзе БГКТ была высунута і прынята пастанова, якая абавязвае ГП БГКТ рабіць старанні аб увядзенні прадмета беларускай мовы ў Сакольскім агульнаадукацыйным ліцэі. Але той, хто высунуў гэту справу, відаць, нават не пацікавіўся, колькі вучыцца ў ліцэі вучняў хаця б з тых вёсак, дзе навучаецца ў мясцовых школах беларуская мова. Аказваецца, такіх вучняў налічваецца раптам 8 асоб (патрэбнае мінімум — 10 асоб). Гаворачы аб гэтых васьмі асобах, трэба ўзяць пад увагу і той надта істотны факт, што ў Сакольскім павеце ў сярэднім пятая частка бацькоў вучняў школ з беларускай мовай **не хоча**, каб іх дзеці хадзілі на ўрокі роднай мовы — і не ходзяць яны (гэтаксама ў Беластоцкім і Сямяціцкім паветах).

Вёскі са школамі з беларускай мовай знаходзяцца амаль цалкам у раёне Крынак і Крушынян. Адсюль, часта, бліжэй і зручней да Беластока, чым да далёкай павятовай Саколкі, да яе ліцэя без перспектыў на месца ў малым інтэрнаце. Прытым, міграцыя мясцовага насельніцтва ў ваяводскі цэнтр да таго вялікая ў гэтых аколіцах, што на беластоцкіх Петрашах ці Антанюку існуюць амаль цэлыя вулічкі перавезеных хат аднавяскоўцаў. (З'ява вартая асобнай апрацоўкі ў этнаграфічным аспекце — элементы мовы, звычаяў, матэрыяльнай культуры).

Карацей кажучы, трэба сумнявацца, ці сітуацыя ў Сакольскім ліцэі зменіцца так, каб можна было думаць аб рэалізацыі гэтай, не надта шчаслівай, пастановы З'езда. У мясцовым Тэхнікуме вясковага будаўніцтва ўсяго двух вучняў з вёсак, дзе навучаецца ў школах беларуская мова (Піражкі, Кнышэвічы). Лепшыя перспектывы ў Рамесна-будаўнічай школе, дзе можна далічыцца 16 асоб, якія ведаюць мову і літаратуру. Будова вялікага інтэрната для гэтай школы дае на-

(Працяг на стар. 5)

Уладзімір Дубоўка

Зноў вас пабачыў...

Зноў вас пабачыў, бярозы старыя,
ваша утульнасць ізноў мяне крые.

Ціха гамоніць і вецце, і лісце,
як гаманіла калісьці, калісьці...

Вашы вяршыні кранаў я рукою,
ў вашых шатрах я шукаў супакою.

Нас над зямлёй вы ўзнасілі высока,
нас, на прадвесні, паілі вы сокам,

каб шанавалі ад шчырага сэрца
тую зямлю, ад якой ён бярэцца.

Гэту пашану ніколі не трaціў,
а узмацняў яе шчыраю працай.

Зноў вас пабачыў, бярозы старыя,
ваша утульнасць ізноў мяне крые...

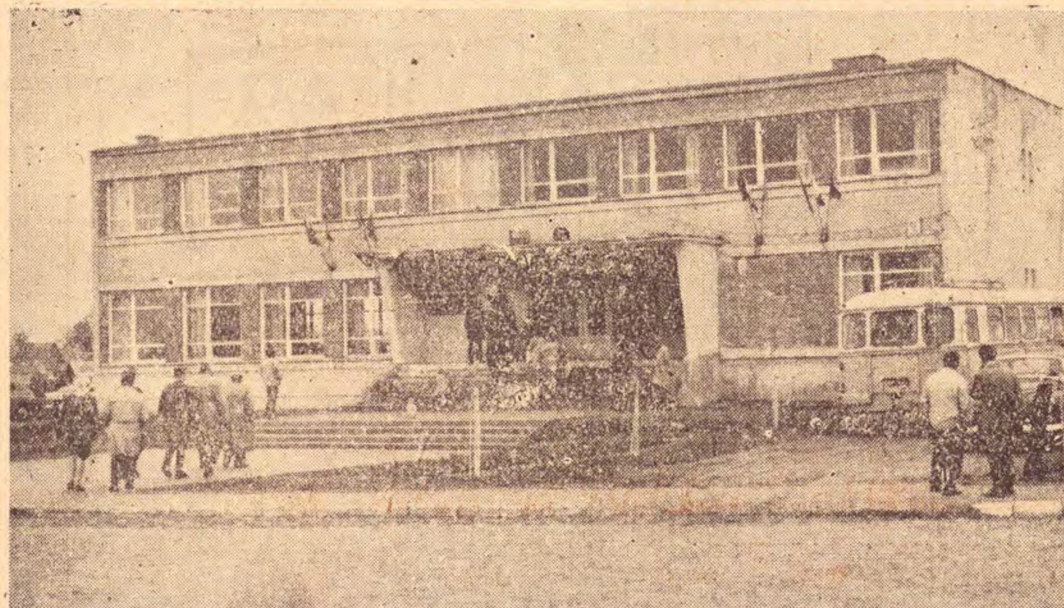

Дом Культуры імя Кастуся Каліноўскага ў Гарадку ў дзень адкрыцця. На стар. 3 фотарэпартаж з урачыстасці адкрыцця. Фота Г. Рагазінскі

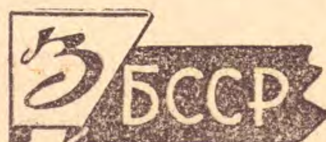

З БЕЛАРУСІ НАЙБОЛЬШ

Апошнімі ўказамі Прэзідыума Вярхоўнага Савета Саюза ССР узнагароджана ордэнамі і медалямі 8.140 былых партызан і падпольшчыкаў. Сярод тых, якія дзейнічалі на тэрыторыі Беларусі, узнагароджана 3.269 асоб, на Украіне — 2.902 асобы, у Расіі — 1.637, на Літве — 162.

БЕЛАРУСКІ СЯБРА ЭЙНШТЭЙНА

У архівах знойдзена матэрыялы пра выдатнага беларускага матэматыка Якава Громера, які доўгі час працаваў разам з геніяльным нямецкім фізікам Альбертам Эйнштэйнам. Громер нарадзіўся ў Брэсце, скончыў вядомы нямецкі універсітэт у горадзе Гетынга. Потым пераехаў ён з Берліна ў Мінск, дзе працаваў прафесарам Беларускага універсітэта — да смерці ў 1933 годзе.

УПЕРШЫНЮ

Прэмія імя Ф. Саварэнскага за найлепшыя працы па геалогіі ўпершыню прызнана Акадэміяй навук Саюза ССР беларускаму геолагу др П. Кісялёву.

УНІВЕРСІТЭТ У БРЭСЦЕ

Двухгадовы універсітэт паліграфічнай і выдавецкай культуры адкрыты ў Брэсце. З першымі лекцыямі выступілі супрацоўнікі выдавецтваў, між іншым, дырэктар выдавецтва «Беларусь» З. Матузаў.

У праграме гэтага універсітэта прадбачана таксама праблематыка рэкламы і кальпартажу.

ПРА ШЫРОКІ ЭКРАН

«За апошнія чатыры гады не толькі ў абласных гарадах, але і амаль ва ўсіх раённых цэнтрах, многіх калгасах і саўгасах пачалі функцыянаваць шырокаэкранныя кінаўстаноўкі — сказаў Б. Паўлёнак, старшыня Дзяржаўнага камітэта Савета Міністраў БССР у размове з карэспандэнтам найбольшай беларускай газеты «Звязда».

САМАЛЁТАМ У ПІНСК

Пераглядаючы расклад руху самалётаў аэрапорта ў Мінску, можна даведацца, што беларуская сталіца мае пастаянную паветраную пасажырскую камунікацыю не толькі з вялікімі гарадамі і сталіцамі. Напрыклад, цана білета з Мінска ў Баранавічы 4 рублі, у Брэст — 9 рублёў, у Гродна — 7 рублёў, (два самалёты штодзень), у Пінск — 7 рублёў.

БЕЛАРУСКАЯ РАДЫЁТЭХНІКА

Беларуская радыётэхніка развіваецца. У мінулым годзе ў Мінску ўтворана радыётэхнічны інстытут.

ПЛАКАТЫ РАЙКОМА

Слуцкі раённы камітэт Кампартыі Беларусі выдаў плакаты: «Героі — случчакі» і «Яны змагаліся за Случчыну».

На здымку: тэлевізійная лабараторыя. (ся)

(ДА 65-ГОДДЗЯ З ДНЯ НАРАДЖЭННЯ УЛ. ДУБОЎКІ 2.VII.1965 г.)

„Я ЧАРУ П'Ю ЖЫЦЦЯ"

Калі я 15 год таму пачала вывучаць беларускую літаратуру па школьнай праграме, Дубоўкі ў ёй не спаткала (як, зрэшты, у рускай не спаткала Ясеніна). Праз 4 гады ліцэя ў нашых (вучняў) галавах калацілася некалькі прозвішчаў «выдатных» беларускіх пісьменнікаў і паэтаў і абмінаючы ўжо факт, што не заданнем вучня сярэдняй школы было акрэсліваць ступень выдатнасці, нам, па-ціху, было сорамна, што беларуская літаратура ўсё ж такі так нямнога мае прозвішчаў. «Адна ластаўка вясны не робіць» — як кажа народ.

Другая палова 50-х гадоў — зрабіла ў беларускай літаратуры сапраўдную вясну, прынамсі па колькасці ластавак, якія, не загінуўшы на бурлівых і здрадных шляхах, вярнуліся; як і па колькасці выдадзеных зборнікаў старых і новых вершаў.

Не літаратурны я крытык, каб ацэньваць, зглыбляць змест паэзіі, тлумачыць, што паэт хацеў прадставіць і якія памылкі зрабіў.

Люблю толькі паэзію, паэзію, якая ўздзейнічае на мяне сваім невытлумачальным, чароўным закляццем. З разуменнем у такім выпадку можа быць горш, але для мяне гэта значна далейшая справа. Сама, будучы журналістам, стараюся пісаць зразумела, але журналістыкі (нават найлепшай) не люблю ў паэзіі. Люблю, калі паэт верыць, што яго чытач — чалавек дарослы і не патрабуе ежы перажованай.

Столькі слоў, зусім не агульных, а якраз усе яны непасрэдна адносяцца да нашага сённяшняга Юбіляра Уладзіміра Дубоўкі. Такія роздумы, ці як іх назваць, прыйшлі мне ў галаву ў працэсе крытычнага чытання вершаў са зборніка Дубоўкі выдадзенага ў Мінску ў 1959 годзе з прадмовай Пятра Глебкі.

Прадмова, як кожная, рэч суб'ектыўная. Люблю зборнікі вершаў без прадмоў і тлумачэнняў.

Асабіста ні з якім аўтарытэтам не згаджуся, што вершы Дубоўкі з 1958 года (ва ўспомненым зборніку ім прысвечана многа месца) лепшыя ад яго вершаў з 1925—1928 гг.

Дубоўка (як і многа, многа іншых) меў невялікі, але цікавы літаратурны шлях. Гаворачы аб невялікім яго шляху, я маю на думцы не яго падрыхтоўку, вучобу на паэта, а голую творчасць, якая загаварыла першым зборнікам на пачатку 20-х гадоў.

На Беларускай Зямлі ў гэты час, як пасля цёплага дажджу грыбы, вырасла плеяда паэтаў, пісьменнікаў. Веялі вятры новай эпохі, і насустрач ім ішоў «Маладняк» (Літаратурная арганізацыя 20-х гадоў) з выпятымі грудзьмі.

І зорка Дубоўкі блішчала з кожным годам мацней А потым — быў перыяд ад 1930—1957 года, калі (цытую словы Дубоўкі) «за тыя гады я, як пісьменнік, нічога не рабіў».

У 1958 годзе піша верш «Нам некалі са смуткам знацца», сцвярджаючы, што ўся яго праца (хоць не ў літаратуры) за гэтыя гады была на карысць.

Верш — прызнанне, свайго роду запавет. Многія Беларускія паэты, якія вярнуліся на Радзіму пасля гадоў культу адзінкі, лічылі сваім абавязкам выказаць такое шчырае прызнанне.

А мне, як чытачу, захацелася назад перагарнуць старонкі зборніка і вярнуцца яшчэ раз да Дубоўкі з 20-х гадоў.

Ён сам кажа, што: «Я выбраў для гэтай кнігі тыя з маіх твораў, якія могуць быць цікавымі ў наш час і якія могуць даць уяўленне аб маёй творчасці».

Мне, прызнаюся, хацелася б больш акунуць у творчасць даўнюю Дубоўкі — творчасць непаўторную і вялікую, у творчасць, якая тады вырашыла аб Дубоўку, як паэту. 50 пару вершаў справы ніяк не вырашае.

А мо' Юбілей паэта і ў сотні нашы бедны беларускай літаратурай бібліятэкі прыгоніць новыя зборнікі, новыя вершы Дубоўкі пакрытыя пылам часу і архіваў, а так свежыя, а так сучасныя.

(Працяг на стар. 5)

на шырокім свеце

„САКРЭТНЫЯ АПЕРАЦЫІ"

Пачынаючы ад месяца кастрычніка 1964 года за разведачную дзейнасць былі выкінуты з СССР пяць дыпламатаў амерыканскага пасольства ў Маскве. Гэта: ваенны аташэ палкоўнік Обры, яго памочнік падпалкоўнік Ліверэ, памочнік ваенна - паветранага аташэ маёр Сміт, першы сакратар пасольства Стольц і аташэ Гарнет. Падобны лёс напаткаў бы і шостага амерыканскага дыпламата, першага сакратара Керста, але ён паспеў пакінуць Савецкі Саюз яшчэ да таго, як прышоў час падаць да публічнага ведама факты яго шпіёнскай дзейнасці ў СССР. Словам, ніколі амерыканская разведка не пацярпела столькі няўдач за так кароткі час.

Амерыканскае пасольства ў Маскве замешана ў так званых сакрэтных аперацыях. Да ліку гэтых аперацый адносяцца: **шпіёнскія, разведачныя, палітычныя, спецыяльныя.** Такія іх назвы даўно прыняты ў амерыканскай разведцы, як афіцыяльныя. «Шпіёнская аперацыя» абазначае атрыманне сакрэтнай інфармацыі пры дапамозе агентуры. «Разведачная аперацыя» — гэта збор сакрэтнай інфармацыі праз асабістае назіранне, падгледжанне, сакрэтнае фатаграфаванне пры дапамозе спецыяльнай апаратуры. «Палітычная аперацыя» — гэта рознага роду незаконныя палітычныя акты. «Спецыяльная аперацыя» — гэта дыверсіі, тэрарыстычныя акты і іншыя «мокрыя работы».

Амерыканскае пасольства ў Маскве не праводзіць толькі спецыяльных аперацый, гэта значыць, «мокрай работы».

Кіраўнікі амерыканскай разведкі шмат спадзяваліся ад Гарнета, які з'яўляецца неграм. Працаваў ён як аташэ па справах культуры і спорту, і меў сакрэтнае заданне вербаваць агентаў сярод студэнтаў-афрыканцаў («шпіёнская аперацыя») ды нагаварваць афрыканскіх студэнтаў, каб кідалі вучыцца ў СССР, пераязджалі на захад, друкавалі антысавецкія артыкулы ў заходніх газетах («палітычная аперацыя»). Праўдзівае аблічча аташэ Гарнета выкрыта, але гэта не значыць, што ён тая фігура, якая іграла ў Маскве першую скрыпку ў падрыўной дзейнасці амерыканскай разведкі супроць краін Афрыкі. Галоўным круцілам усіх тых «сакрэтных» спраў звязаных з варожай работай сярод грамадзян афра-азіяцкіх краін з'яўляецца другі сакратар палітычнага аддзела амерыканскага пасольства ў Маскве Алан Логан.

Вось што піша аб ім завербаваны Гарнетам для работы ў амерыканскай разведцы былы студэнт Універсітэта дружбы народаў імя Лумумбы, Фрэнк Чытэджы:

«Гарнет казаў мне аднаго разу, што Логан з'яўляецца той афіцыяльнай асобаю, якая займаецца савецка-афрыканскімі адносінамі, стараючыся пагоршыць іх шляхам правакацыі... Логан мае шырокія сувязі ў розных пасольствах краін Афрыкі, якія стараецца ён выкарыстаць для атрымання інфармацыі і аказання ўплыву на іх... Усё гэта рабілася ў інтарэсах Цэнтральнага разведачнага ўпраўлення» (CIA).

У пасольствах краін Афрыкі і Арабскага Усходу, пэўна, няма такога нават пісара, які б не ведаў, што Логан разведчык.

Кожны раз, калі кіраўнікам пасольства ЗША ўручаюцца ноты аб'яўляючыя персонай нон грата таго або іншага амерыканскага дыпламата-шпіёна, яны пратэстуюць і цвярдзяць, што данае абвінавачанне ёсць беспадстаўным. Найчасцей такія пратэсты заяўляе саветнік пасольства па палітычных справах Малкольм Тун, аднак менавіта ён не можа не ведаць праўды. У сувязі са сваім службовым становішчам містэр Тун дасканала арыентуецца ў тым, чым займаюцца разведачныя службы ЗША пад дахам пасольства ў Маскве.

Малкольм Тун — немалады ўжо чалавек, яму пад пяцьдзесят год, а выглядае яшчэ старэй. У спецыяльную службу прышоў будучы ўжо дарослым і незалежным, пасля заканчэння сусветнай вайны. Чалавек ён дасведчаны, вядомы сваімі рэакцыйнымі поглядамі, яго адразу накіроўваюць на найбольш вострыя ўчасткі барацьбы з камунізмам. Варшава, Гданьск, Будапешт, Заходні Берлін — вось траса яго кар'еры. Тун знаходзіўся ў тых сацыялістычных краінах, дзе амерыканцы асабліва моцна намагаліся падарваць сацыялістычны лад знутры. Прайшоў ён добрую школу практычнай работы для такой пасады, якую заняў ён у амерыканскім пасольстве ў Маскве. (а-ся)

Успаміны 9

Ішлі звычайныя дні звычайнай партыйнай работы: лістоўкі, пракламацыі, мітынгі, маладзёжныя маёўкі, збор падарункаў на фонд МОПР-у.

Дзеля гэтага выкарыстоўвалі мы ўсе магчымыя нагоды. Найчасцей, аднак, наладжвалі танцы. Зімой, або калі не дазваляла надвор'е, праневіцкія кавалеры і дзяўчаты збіраліся на танцы ў хаце Янкі Шумскага або ў Шымана Карыцкага. Яны абодва спрыялі нам, камуністам. Забавы праходзілі ў нас арганізаваным парадкам. Нашыя камсамольцы сачылі за тым, каб не было ніякіх скандалаў, боек, каб усё праходзіла як найбольш культурна.

Летам 1933 года супольна з храбалоўскай камсамольскай ячэйкай наладзілі мы маёўку ля Храбалоў. Ля шашы збілі драўляную пляцоўку, абсадзілі яе бярозкамі. Дзень быў сонечны, нават душны. Сляпы скрыпач Ілья Зайкоўскі выводзіў нейкае жаласлівае танга. Дапамагаў яму на баяне Ванька «Камуніст» з Храбалоў. Моладзі было многа. З'ехаліся з усіх навакольных вёсак.

Я са сваёй кампаніяй размясціўся ў цяню нейкага дрэва. Былі тут праневіцкія камсамольцы: Сярожа Артэмюк, Гандзя Артэмюк і мая сястра Надзя. Крыху пазней далучыўся да нас яшчэ адзін Артэмюк, Валодзя. Ад імя праневіцкага падраёна КПЗБ ён быў у нас адказны за працу моладзі.

— Паліцаі паявіліся, — заявіў ён.

— Дык трэба спыніць збор складчын на мопраўскі фонд, — сказаў я. Гаварыў уголас. У нашай кампаніі ўсе з'яўляліся камсамольцамі, дык не было патрэбы скрывацца перад імі.

— Усё ўжо гатова! — зухавата адказаў Валодзя,

шлёпнуўшы сябе па кішэні, якая празвінела металічным голасам грашакоў.

— Многа? — пацікавіўся Сярожка.

— Дакладна не лічыў, — адказаў Валодзя. — Давалі па 20, 30, а некаторыя нават і па 50 грошы.

Побач прайшоў знаёмы паліцай.

Каб толькі нейкіх правакатараў нам сёння не падаслалі, — падумаў я і папрасіў Гандзю Артэмюк танцаваць.

Сляпы скрыпач пілікаў вальса. Мы глядзелі сабе ў вочы, і здавалася нам у тую мінуту, што свет ёсць прыгожы, а ўсе людзі незвычайна шчаслівыя.

Раптам дзесьці за плячыма раздалася звычайная вульгарная, піяцкая лаянка.

— Што гэта? — запытала Гандзя. Яна выразна задрыжала. Я адвярнуў галаву. Нейкія незнаёмыя мне юнакі скакалі сабе да зубоў.

— Хіба паліцэйскія стаўленнікі намагаюцца падняць скандал, каб стварыць прычыны для спынення танцаў, каб разагнаць маёўку.

— Федзя! Уцякайма адсюль! — папрасіла Гандзя.

— Не бойся, — стараўся я супакоіць яе. — Зараз пабачыш, што будзе.

Сляпы скрыпач раптам з вальса пераскочыў на польку. Цягнуў свой смык ад канца да канца, аж струны енчылі, а Ванька «Камуніст» таксама не шкадаваў мехаў свайго баянчыка.

Мы адышлі на бок і прыглядаліся. Да скандальнікаў падскочыла некалькі нашых і храбалоўскіх камсамольцаў, якія сёння адказвалі за захаванне парадку. Дапамаглі ім юнакі з Дзянісак. Паліцэйскія падхалімы ўжо больш не паявіліся сярод нас. Можна было спакойна гуляць далей аж да позняй ночы.

У ДОМЕ КАСТУСЯ

Гарадок, 6 чэрвеня, 1965 г. Фінал высакароднага грамадскага пачыну — урачыстае адкрыццё Дома культуры імя Кастуся Каліноўскага. Прыгожы, добра абсталяваны культурны аб'ект — гордасць гарадчан — пабудаваны пры выдатнай дапамозе мясцовага насельніцтва. Будзе служыць Гарадку і цэлай аколіцы. Будзе ўшаноўваць імя слаўнага сына Беластоцкай зямлі, выдатнага правадыра студзеньскага паўстання, палымянага беларускага рэвалюцыянера Кастуся Каліноўскага. А гэта імя забавязвае.

Наш фотарэпартаж прысвечаны ўрачыстасці адкрыцця Дома культуры імя Кастуся Каліноўскага ў Гарадку.

Здымкі зрабіў **ГЕНРЫХ РАГАЗІНСКІ.**

Наглядзячы на дрэнную пагоду на мітынг прысвечаны адкрыццю Дома сабралася шмат людзей.

З прамовай да сабраўшыхся выступіў пасол Беластоцкай зямлі сакратар ЦК ПАРП Уладзіслаў Віха. Ён жа і адкрыў Дом.

Госці на чале з сакратаром ЦК ПАРП Ул. Віхам аглядаюць кавярню Дома.

Ля скульптурнага бюста Кастуся Каліноўскага, які ўстаноўлены ў фае Дома.

Прэзідыум урачыстага пасяджэння. Сярод гасцей: сакратар ЦК ПАРП Ул. Віха; сакратар ВК ПАРП С. Рубчэўскі; старшыня Камітэта будовы помніка К. Каліноўскаму, пасол С. Юхнвіцкі; дырэктар дэпартамента Міністэрства культуры Ч. Калужны; намеснік старшыні ВРН Э. Шчапанскі і інш.

Удзельнікі ўрачыстага пасяджэння былі адначасова і першымі наведвальнікамі прыгожай залы (на 208 месц) панарамнага кіно, са сцэнай і на мастацкія выступленні. Месц для ўсіх не хапіла.

Выступае дырэктар дэпартамента Міністэрства культуры Ч Калужны. Ён перадаў для Дома прыгожы падарунак — тэлевізар.

Да 40-годдзя БСР Грамады

У АБАРОНЕ ЭКСПЛУАТУЕМЫХ І ПРЫГНЕЧАНЫХ

Другія выбары ў сейм у 1922 годзе прынеслі вялікую перамогу для Блока нацыянальных меншасцей. Нават санацыйны эміграцыйны гісторык **Ул.** Побуг-Маліноўскі акрэсліў гэтыя выбары як «дзяржаўнае польскае паражэнне» на ўсходняй тэрыторыі Польшчы.

У склад новага сейма ўвайшло 11 паслоў прадстаўляючых беларусаў. Сярод іх знайшліся землякі Беласточчыны: настаўнік **Сяргей Баран** і сялянскі дзеяч з Гаркавіч, у Сакольскім павеце, **Павел Валошын.** Але ўжо ў 1923 годзе С. Баран быў арыштаваны. Разам з 44 левымі эсэрамі засеў ён на лаве падсудных у Акруговым Судзе ў Беластоку, які прыгаварыў яго на 4 гады цяжкага турэмнага зняволення.

Тым часам у сеймавым беларускім клубе нарасталі ідэйна-палітычныя супярэчнасці. Частка паслоў пачала схіляцца да супрацоўніцтва з камуністамі, як на форум сейма так і па-за сеймам. І вось 24 чэрвеня 1925 года ў гэтым клубе адбыўся раскол. Паслы **Браніслаў Тарашкевіч, Пётр Мятла, Сымон Рак-Міхайлоўскі і Павел Валошын** выступаючы з яго адначасна аб'явілі арганізаванне асобнага клуба пад назваю — Сеймавы клуб Беларускай сялянска - работніцкай Грамады.

Два месяцы потым па ініцыятыве ЦК КПП і КПЗБ адбылася ў Гданьску канферэнцыя прадстаўнікоў абедзвюх гэтых партый і беларускіх дзеячоў.

Прадметам гэтай сустрэчы былі праблемы звязаныя з дакладным адзначэннем праграмных прадпасылак новай сялянскай арганізацыі і акрэсленнем ролі камуністаў у яе арганізаванні а таксама кіраванні.

ЦК КПЗБ ад самага пачатку лічыў, што «Грамада не павінна быць аддзяленнем (філіялам) партыі, але масавай сялянскай арганізацыяй, якая аб'ядноўвае масы ў ходзе барацьбы. Грамада не павінна мець форм дакладна акрэсленай палітычнай партыі, але быць, хутчэй за ўсё, масавым сялянскім саюзам, унутры якога камуністы маглі б ствараць свае фракцыі і кіраваць гэтай арганізацыяй»

У сваёй праграме БСР Грамада высоўвае неабходнасць барацьбы за грамадскае вызваленне шляхам сацыяльнай рэвалюцыі рабочых і сялян, звяржэнне буржуазна-памешчыцкай улады, экспрапрыяцыя памешчыкаў і пераказанне зямлі сялянам, а таксама ўстанаўленне сялянска-рабочага ўрада.

Грамада заклікала таксама да барацьбы за нацыянальнае вызваленне праз самавызначэнне народаў, спалучэнне ўсіх беларускіх земляў. Высоўвала таксама такія дэмакратычныя лозунгі, як: нацыянальнай школы, аддзяленне дзяржавы ад царквы, памяншэнне паліцыі і дзяржаўнай адміністрацыі, знясенне смяротнай кары, абароны сацыяльна-бытавых дасягненняў рабочых і шмат іншых.

На падкрэсленне заслугоўвае той факт, што Грамада ўказвала на салідарнае выступленне беларускіх сялян з польскімі сялянамі і рабочымі.

Гэтыя правілы знаходзіліся ў афіцыяльным дакуменце — праграме Грамады. Выклікала яна жывое зацікаўленне сярод сялян, рабочых і інтэлігенцыі Беласточчыны. Праграма масава распаўсюджвалася і прапагавалася, асабліва ва ўсходніх раёнах ваяводства.

УЛАДЫ ГРАМАДЫ

Статут акрэсліваў арганізацыйную структуру Грамады. Найвышэйшым яе органам быў Цэнтральны Камітэт, якога бягучаю дзейнасцю кіравала прэзідыум і сакратарыят. Ва ўсіх гэтых звеннях актыўна ўдзельнічаў Павел Валошын.

Пад Цэнтральны Камітэт, яго прэзідыум і сакратарыят падпарадкоўваліся павятовыя камітэты Грамады, павятовым камітэтам — гарадскія камітэты, а гэтым — так званыя гурткі. У граніцах нашага Беластоцкага ваяводства дзейнічалі павятовыя камітэты гэтай арганізацыі ў Бельску Пад-

(Працяг на стар. 4)

Гісторыя Літвінавіч кароткая

Ліпы ля літвінавічаўскай вуліцы памятаюць яшчэ пана Гутоўскага.

Літвінавічы, што ў Сямяціцкім павеце, паўсталі параўнальна нядаўна, у 1908 годзе. Да 1908 года сяляне, якія стварылі Літвінавічы, жылі ў вёсцы Лесьнай (зараз вуліца Гайнаўкі) ля самай Белавежскай пушчы. Звярына, аднак (асабліва дзікі) так дакучала бедным сялянам, што яны безупынна пісалі да гарадскіх улад заявы, каб тыя дапамаглі ім перанесціся недзе далей ад пушчы. Царскія ўлады згадзіліся выкупіць зямлю ў сялян з Лесьнай і дапамаглі ім навязаць кантакт з панам Станіславам Гутоўскім, які меў некалькі маёнткаў, а між іншым адзін з іх ля вёскі Клюковічы, які налічваў каля 600 дзесяцін зямлі. Сяляне з Лесьнай купілі зямлю, перанесліся пад Клюковічы і стварылі новую вёску, якую потым назвалі Літвінавічамі.

З Лесьнай прыбыло сюды каля 20 сямействаў, зараз жа жыве тут 51 сямейства. Жыхары Літвінавіч дбаюць пра сваю вёску. У 1950 годзе пабудавана тут грамадскім чынам святліцу, якая зараз з'яўляецца цэнтрам культурнай дзейнасці мясцовай моладзі. Падобным спосабам у мінулым годзе Літвінавічы пабудавалі сабе стражацкі басейн. Ужо некалькі гадоў развівае ў Літвінавічах актыўную дзейнасць сельскагаспадарчы гурток. Мае ён, між іншым, 2 трактары, што на такую невялікую вёску, як Літвінавічы, вельмі многа.

Ул. Паўлючук

Літвінавічаўскія панадворкі.

Фота: Паўлючук

НАД ВЕРШАМІ АЛЯКСЕЯ КАЗБЕРУКА

Паэзія з сокаў зямлі

Прозвішча маладога паэта Аляксея Казберука ўжо не чужое нашым чытачам. Яго вершы неаднойчы былі друкаваны на літаратурнай старонцы тыднёвіка «Ніва. З прыемнасцю тады паведамляем, што нядаўна выйшаў з друку першы томік вершаў гэтага паэта. Загаловак томіка — «Дзяцелы». Яго выдалі Карэспандэнцыйны клуб маладых пісьменнікаў і Людовая спулдзельня выдаўніча. З'яўляецца ён трэцім па чарзе томікам серыі так званых «ВІТРЫН», у якіх гэтыя выдаўцы знаёмяць чытачоў з паэтычнай творчасцю пачынаючых аўтараў.

Аляксей Казберук — па прафесіі юрыст, выпускнік факультэта права Варшаўскага універсітэта, а па прызванню — таленавіты літаратар. Нарадзіўся ён і вырас у беларускай вёсцы Юшкаў Груд, у Беластоцкім павеце. Жыве і працуе ў Беластоку.

У томіку «Дзяцелы» змешчана 22 вершы. Іх тэматыка разнастайная. Славіць ён каханне, гаворыць аб працы простых людзей, з захапленнем апавядае аб прыродзе Падляшша, нахіляецца над калыскай дзіцяці, вядзе чытача ў поле, задумоўваецца над людскім лёсам. Аднак усё, аб чым піша Аляксей Казберук, праслякнута сокамі зямлі, з якой ён вырас.

«хачу паказаць табе вёску маіх вачэй
— за домам бацькоў рукі суседзяў —
будзе праслякнута пахам капусты(...)»

— гаворыць паэт і сапраўды паказвае нам вёску — гэтую даўнейшую, з цапамі ды сярпамі, і гэтую цяперашнюю, поўную грукату машын.

«не злуй на плуга што калечыць зямлю
ён не чэша — бачыш — валасок па валаску
кладзе побач сябе як спаінкі
прыйдзе барана і цені ўспудзіць
узыйдзе збожжа і ўспудзіць барану
потым вецер зеляніну калыхаць будзе
баянем аб сакавітых морах (...)»

Аляксей Казберук з'яўляецца прыхільнікам моднай цяпер сярод маладых сучасных паэтаў манеры вершапісання. Ён не прызнае ні вялікіх літар, ні кропак, ні косак і іншых знакаў прыпынку, адкідае рыфму. Гэта, магчыма, будзе крыху адпіхаць непрывычнага чытача ад яго творчасці. Перашкода аднак чыста фармальная. Праўда, у яго вершах мала звычайнага апісальніцтва, паэт перадае свае думкі карыстаючыся сцесненым вобразам і глыбока прадуманай метафарай. Прырода і апісальніцтва служыць яму як аснова для выяўлення тайнаў чалавечай душы. Калі ўважна чытаць яго вершы, стаюцца яны зразумелымі і прадуманымі паэтычнымі тварамі. Аляксей Казберук пастаянна хвалюецца, што ў яго вершах не ўсё сказана, што ён яшчэ не ў сілах перадаць чытачу разнагранную глыбіню нашага жыцця. Піша ён:

«(...) сенам трэба быць каб аналодаць
роснач травы і імкненне адрастання
мець лісце трэба каб захацець
дапоўніць паўнату перарастаннем
чалавекам быць на пустыні каб зразумець
цяжар сонца і лёгкасць вады
метафарай каб сказаць
там дзе слова заўсёды значыць мала»

Томік вершаў «Дзяцелы» з'яўляецца першым стоўбікам на верставай дарозе развіцця паэтычнага таленту Аляксея Казберука. Яго вершы суправаджаюцца ў томіку рэпрадукцыямі 15 карцін беластоцкага мастака Ежы Тадэвуша Лянгевіча. Графічна томік апрацаваны вельмі старанна на паперы лепшага гатунку.

В. РУДЧЫК

(Даслоўны пераклад з польскай мовы фрагментаў вершаў А. Казберука зроблены аўтарам гэтых заўваг).

У Беластоцкім тэатры

Канфлікт сумлення і ўлады

Канфлікт гэты ў тэатры імя Вянгеркі прадставіў рэжысёр (дырэктар тэатра Загальскі) у спалучэнні двух старажытных твораў: Эсхіла «Сем супраць Фіў» і Сафокла «Антыгона». Абедзве трагедыі напісаны ў 5 стагоддзі нашай эры. Прадстаўляюць адрэзак дзеяў нешчаслівага роду караля Эдыпа. Легенда аб гэтым родзе надзвычай цікавая, і мы падамо яе для цікавасці чытачоў на 6 старонцы.

Тут дадам толькі, што пастаноўка ў Беластоку была цікавай.

Сельская гаспадарка без таямніц

Уручную ці механічна — але чыста

Даенне можа здавацца простай справай. Хопіць цягаць за саскі і малако само цячэ ў вядро. Пазней працадзіць — і ў малачарню. А там правераць і скажуць: малако бруднае, нават не ўлічваецца ў І гатунак. Дастаўшчык злуецца: як жа так, усё ж зроблена, як трэба?

Даенне — не такая ўжо простая справа. Трэба хоць бы агульна ведаць анатомію і фізіялогію кармлення, навучыцца правільна карміць і перш за ўсё памятаць аб чысціні. Іменна чысціня — гэта найбольшы клопат малочнай прамысловасці на Беласточчыне.

У апошнія гады Беласточчына праславілася ў краіне колькасцю скупленага ад насельніцтва малака — 210—215 літраў у год. Гэта найбольшы прырост скупу малака ў Польшчы. Аднак пахвалы бляднеюць, калі пачаць гаварыць аб якасці нашага малака.

Найлепшы выхад — абсталяванне механічных даілак. Іх можна купіць у малачарскай спулдзельні. Даілкі прыстасаваны для гаспадарак, дзе ёсць больш дзесятка кароў. Тады праблема чысціні будзе вырашана.

У нашым ваяводстве ёсць яшчэ толькі некалькі дзесяткаў электрычных даілак (пераважна ў ПГР). У бліжэйшыя гады яны будуць абсталяваны амаль ва ўсіх дзяржаўных гаспадарках і многіх індывідуальных гаспадарках.

Варта даведацца аб найважнейшых справах у прадукцыі малака.

Вымя каровы — гэта аб'яднанне залозавых комплексаў. Велічыня вымені змяняецца пасля кожнага ацялення, аж да 6 або нават 7. Пяршаткі (пасля І ацялення) даюць каля 45% сваёй максімальнай колькасці малака, трохгадовая карова — 80%, а чатырохгадовая — 87%.

Нашы каровы (чырвоная польская парода, якая займае 3/4 нашага ваяводства) даюць найбольш малака на 6-ым годзе жыцця. Затым чатыры гады ўтрымліваюць такія надоі, а пазней ужо штогод менш.

Перад даеннем выціраем каровам зады, а затым мыем вымя і выціраем чыстай анучкай. Хвост прывязваем на той час да бэлькі або нагі.

Посуд на малако трэба мыць вадой з содай. Вымя трэба масаваць. Апрача гэтага, 2—3 першыя порцыі малака трэба зліць у асобны посуд (найбольшае заражэнне). Нельга пакідаць малака ў вымені. Трэба памятаць, што апошнія порцыі маюць нават па 10% тлушчу.

Адразу падаіўшы і працадзіўшы, малако трэба астудзіць да 5—6°. Бітоны з малаком трэба шчыльна закрыць, каб аберагчы ад пылу і сонца.

Інж. М. СУХАЖЭБРСКІ

У АБАРОНЕ ЭКСПЛУАТУЕМЫХ І ПРЫГНЕЧАНЫХ

(Працяг са стар. 3)

ляшскім, Саколцы, Беластоку, Гродне і Ваўкавыску. Кіравалі яны сотнямі гурткоў у сваіх паветах. Аб развіцці Грамады ў Польшчы сведчыць узрост яе гурткоў і членаў. І так, калі ў чэрвені 1926 г. было 19 гурткоў і каля 600 членаў, то ўжо ў снежні гэтага года мела яна 1720 гурткоў, 67 тысяч членаў, а ў студзені 1927 года — 1930 гурткоў і звыш 100 тысяч членаў. Сталася яна адной з найбольш масавых, рэвалюцыйных сялянскіх арганізацый у Польшчы. Грамада развівала выдавецкую дзейнасць.

Пад яе беспасрэдным уплывам былі Беларускае выдавецкае таварыства, Беларускае навуковае таварыства, Таварыства беларускай школы.

Сярод галоўных дзеячоў БСРГ на Беласточчыне, між іншым, былі: **Павел Валошын** з Гаркавіч, **Сяргей Пісарэвіч, Антон Шпаковіч** з Белавежы, **Уладзімір Харкевіч** з Міхноўкі, **Якуб Базылюк** з раёна Кляшчэляў, **Рыгор Волчык** з Гайнаўкі, **Павел Бялемыз** з Саколкі, **Васіль Шкодзіч, Сцяпан Шчыглінскі** з Ваўкавыска, **Грэсь і Сянкевіч** з Беластока, **Ёзік Баліцкі, Пілін Кізевіч** і **Надзея Ламашэвіч** з Гродна. Пералічаныя і дзесяткі іншых кіравалі працаю гурткоў гмінных, гарадскіх і павятовых камітэтаў.

Дзеячы Грамады змагаліся з нацыяналізмам, які распаўсюджвала польская і беларуская буржуазія.

У перыяд сваёй дзейнасці, які існаваў паўтара года, Грамада нявязала цеснае супрацоўніцтва з незалежнай сялянскай партыяй, якая таксама існавала на тэрыторыі нашага ваяводства. Аднолькава як Грамада так і НСП былі найбольш масавымі, рэвалюцыйнымі сялянскімі арганізацыямі ў Польшчы.

Б. НІКІЦЮК

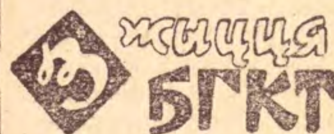

НОВЫЯ ГУРТКІ

У бягучым годзе Беластоцкі павятовы аддзел БГКТ у Міхалове павялічыўся на два наступныя гурткі. Арганізаваўся гурток БГКТ у Вейках. Налічвае ён 16 членаў. У Бялявічах у склад беларускай арганізацыі ўваходзіць 18 чалавек моладзі і старэйшых. Старшынёй гуртка з'яўляецца настаўніца Зіна Кахановіч. (мх)

ЭКСПАНАТЫ ДЛЯ МУЗЕЯ

З кожным тыднем павялічваецца колькасць экспанатаў матэрыяльнай культуры да музея БГКТ у Белавежы. Асабліва многа сабрана экспанатаў з галіны ткацтва, ганчарства і вырабаў з саломы. Шмат ёсць ужо старынных прылад працы. Музей будзе мець дзеравянны манеж, дзеравянную малатарню, воз з драўлянымі восямі, саху, вагу і шмат іншых прылад. Ужо ёсць блізка 300 экспанатаў, якія прадстаўляюць сабою агромную каштоўнасць. Гэты музей арганізуецца супольна з ГС-ам у Белавежы.

Беларускае таварыства забяспечвае экспанатамі, а ГС рыхтуе памяшканне.

(мх)

На здымку дэспатычны кароль Крэон, якога іграе Збігнеў Роман (вельмі добрая роля) і яго сын Хаймон — Тадэвуш Кудук. (вл)

ПРА СПР-Ы АПТЫМІСТЫЧНА

У справаздачы з выканання гаспадарчага плана і бюджэту Беластоцкага ваяводства за 1964 год чытаем, што ў Сакольскім павеце на 1000 жыхароў да СПР-аў ходзіць 12,0 вучняў. Перавышае яго толькі Граева, дзе лік вучняў выносіць 15,7.

Да нядаўна з СПР-амі ў Сакольскім не было так добра.

— Свайго часу паўстала тут многа школ сельскагаспадарчай падрыхтоўкі, а потым яны хутка развязаліся, — гаворыць школьны інспектар Баляслаў Шарноўскі. — Памойму, найважнейшай справай, якая заахвоціла вучыцца ў СПР, гэта арганізаванне ў Саколцы Тэхнікума вясковага будаўніцтва, базуючага на абсальвентах СПР.

Вось іменна, эспээраўцы цяпер не стаяць перад «тупіком». Кожны з іх ведае, калі будзе добра вучыцца і хацець, пападзе ў сярэднюю школу, і ў такім выпадку не марнуе двух гадоў навукі ў СПР. Назіраецца тут цікавая з'ява: моладзь дасканала ведае, што пасля заканчэння Тэхнікума зноў вернецца на вёску. Думкі, што як быццам моладзь не хоча хадзіць у СПР-ы толькі таму, што хоча «ўцячы з вёскі», не маюць пакрыцця.

Не менш важнай справай у далейшым развіцці СПР-аў з'яўляецца як найхутчэйшая ліквідацыя іх «курсаў». Што гэта азначае? Дагэтуль мы мелі (і маем) школы, якія працавалі круглы год, падзеленыя на частку тэарэтычную і практычную. Заняткі адбываліся вечарамі і адтуль іх назва «курсы». Міністэрства асветы выдала адпаведныя ўказанні аб закладанні дзесяцімесячных школ сельскагаспадарчай падрыхтоўкі, дзе навука пачынаецца ад 1 верасня. Школы такія, як эксперыментальныя, існуюць ужо некалькі год і здалі поўнасцю экзамен.

У СПР-ах Сакольшчыны вельмі наладзілася прысутнасць вучняў на занятках і сягае ад 78% да 95%. Камплекты вучняў таксама вялікія. Часцей усяго 30-ціасабовыя. Моладзь вельмі ахвотна працуе на даследчых участках. Прапагуецца тут расліны, да якіх гаспадары не мелі пераканання, як: пастэўная капуста, конскі зуб і іншыя. У бягучым годзе быў пэўны клопат. Моладзь зрабіла такое запатрабаванне на насенне, якога Аддзел асветы не мог зрэалізаваць, бо і не спадзяваўся, што ў такой ступені яны разыйдуцца. Або будова сіласаў. У Паплаўцах ніхто не хацеў іх будаваць. Першыя пачалі вучні СПР, а сёння гонарам кожнага гаспадара — мець у сябе сілас.

Здаецца, што сакольскія дасягненні з'яўляюцца вынікам вельмі сур'ёзных адносін да сельскагаспадарчай асветы. Відаць гэта і ў тым, што сам інспектар беспасрэдна адказвае за гэтыя школы. У сувязі з тым Аддзел глыбей і часцей займаўся аналізам дзейнасці СПР. Тут праводзілася ацэнка спраўнасці навучання, таварышы з Саколкі моцна задумваліся, і трэба сказаць, «перацялі» дрэнную з'яву, што вучні пераходзілі ці канчалі школу, незалежна ад таго, ці хадзілі ў школу ці апускалі заняткі, а прыходзілі толькі па пасведчанні. Адным, але не адзіным, паказчыкам падрыхтоўкі абсальвентаў з'яўляюцца ўступныя экзамены да тэхнікумаў. А гэта мабілізуе так настаўнікаў, як і вучняў.

На адным з пасяджэнняў у бягучым годзе абмеркавалі план развіцця школ сельскагаспадарчай падрыхтоўкі на гады 1965 — 1970. Паводле плана колькасць школ спецыяльна не павялічыцца. Зараз ёсць іх 17, а прадбачваецца 18. **Намаганні сакольскіх улад ідуць у тым напрамку, каб у кожнай ГРН была школа. У 1965 годзе прадбачваецца адкрыць 8 школ з 10-цімесячным перыядам навучання. У 6-ці мясцовасцях ёсць памяшканні, і моладзь будзе тут пачынаць заняткі ў 8 гадзін раніцы.** На будучы школьны год прадбачваецца адкрыццё СПР у Саколцы, якi будзе **рыхтаваць да прафесіі садаўнікоў і агароднікаў. Пакліканне такой школы ў сталіцы павета мае свае матывы і не з'яўляецца ўтварэннем яшчэ адной школы.**

Пасля назіранняў і размоў, якія я правёў на Сакольшчыне, проста ціснуцца больш чым аптымістычныя думкі на тэму далейшага развіцця і ролі СПР-аў. Для гэтага трэба як найхутчэй перайсці на 10-цімесячны перыяд навучання. Педагагічныя працаўнікі павінны больш сур'ёзна заняцца гэтымі школамі з боку дысцыпліны. **Усялякімі спосабамі стварыць адпаведныя памяшкальныя ўмовы тым школам. Трэба зацікавіць павятовы актыў працаю і дасягненнямі СПР-аў. Няхай хаця раз у год павятовыя дзеячы возьмуць удзел у заканчэнні навучальнага года, спалучанага з выстаўкамі прац вучняў. Гэта таксама падносіць рант школы. А ў Саколцы так іменна практыкуюць.**

А. КАРПЮК

Больш аб другім напрамку

(Працяг са стар. 1)

дзею на пэўныя магчымасці і перспектывы ў будучыні для папулярызацыі тут роднай мовы, культуры (Сакольская настаўніца Зоя Цілюлька закончыла аддзяленне беларускай філалогіі Беластоцкай настаўніцкай студыі).

Падобныя альбо непараўнальна лепшыя перспектывы для развіцця асветна-выхаваўчай дзейнасці БГКТ у 18 школах горада Беластока — у тым ліку ў 10-ці школах лічбы вучняў, якія ведаюць мову і літаратуру, не меншыя, чым каля трыццаці і болей асоб! Ёсць вялікія святліцы, традыцыі грамадскай працы.

Па-мойму, рэалізацыя перспектыў для развіцця асветна - выхаваўчай дзейнасці БГКТ у вучнёўскім асяроддзі Беластока — ды не толькі Беластока — можа адбывацца ў двух напрамках:

1) старанні аб увядзенні прадмета беларускай мовы ў сярэдніх агульнаадукацыйных і прафесіянальных школах. Ёсць у Беластоку прынамсі чатырох выкладчыкаў па гэтаму прадмету з вышэйшай адукацыяй.

2) устанаўленне пастаяннай праграмы культурна - асветных мерапрыемстваў для вучняў.

Паколькі ўвядзенне прадмета беларускай мовы і літаратуры залежыць ад пажаданняў вучняў і іх бацькоў — лічу больш сэнсоўным затрымацца, прызадумацца над перспектывамі рэалізацыі праграмы культурна - асветных мерапрыемстваў, што ў першую чаргу будзе залежыць ужо ад нас саміх — ад вядучага актыву БГКТ. Для яснасці гэтай справы неабходна сцвердзіць, што:

— па-першае, БГКТ не зацікавілася асветна-выхаваўчай працай сярод беластоцкай вучнёўскай моладзі

— па-другое, надзвычай істотным момантам у перспектывах гэтага характару дзейнасці БГКТ з'яўляецца факт знаходжання ў беластоцкіх школах прыкметнай колькасці моладзі, якая ведае беларускую мову і літаратуру.

Прыгледзеўшысь бліжэй да гісторыі форм дзейнасці БГКТ, здзіўляешся іх багаццем і разнастайнасцю. Адбываюцца канцэрты ўласнай эстрады, аўтарскія літаратурныя сустрэчы, розныя выстаўкі, вечарыны, экскурсіі, розныя конкурсы, кінасеансы, дыспуты і іншыя, агульна кажучы, мерапрыемствы. У Механічным тэхнікуме чуў я канцэрт беластоцкага сімфанічнага аркестра. Думаю, ахвотна паслухалі б тут і нашу «Лявоніху» або хор. **У Акушэрскай школе бачыў выстаўку літаратуры, але беларускіх кніжак і часопісаў не было.** Проста, ніхто не падумаў аб тым. **У Ліцэі выхавацельніц дзіцячых садоў спадзяваліся нейкага пісьменніка. Напэўна, удалася б тут і літаратурная сустрэча нашых** «белавежцаў». Пару год таму назад пабывалі ў гэтым ліцэі, здаецца, Яша Бурш і Віктар Швед, вучні дэкламавалі іх вершы. Застаўся мілы ўспамін па сённяшні дзень...

Падобная дзейнасць не можа не выклікаць меншай ці большай цікавасці да беларускай культуры не толькі сярод беларускай моладзі, **даць ёй грамадзянства ў сценах гарадскіх школ** — у іх святліцах і клубах. Гэта быў бы добры пасеў інтэрнацыянальных пачуццяў, на якіх усім нам моцна залежыць. Наіўна спадзявацца відавочных вынікаў гэтакай дзейнасці ўжо пасля першага-трэцяга мерапрыемства. Аднак шматгадовая **праграма** сістэматычнай і паслядоўнай культурна - асветнай дзейнасці БГКТ у беластоцкіх школах дасць чаканыя вынікі.

Сакратар Галоўнага Праўлення БГКТ мгр Уладзімір Юзвюк дадаткова звяртае ўвагу на выкарыстанне магчымасцей клуба Гарадскога Аддзела БГКТ, у якім можна ладзіць вечарынкі, спектаклі, сеансы фільмаў для вучнёўскай моладзі. Хто ведае, ці не ўдасца стварыць вучнёўскіх гурткоў зацікаўлення беларускай гісторыяй, літаратурай, аматарскіх гурткоў альбо нават курсаў роднай мовы.

Многа дапаможа арганізацыйна і нават фінансава Куратoрыя Беластоцкай школьнай акругі для справы развіцця беларускай культурна - асветнай дзейнасці ў беластоцкіх школах. Куратoрыя хоча толькі ведаць, што ў гэтых школах, у гэтай куратарыйнай гаспадарцы хочам рабіць, праводзіць. Значыць, патрэбна **праграма культурна - асветнай дзейнасці ўзгоднена абодвума бакамі** — і гэта ўсё.

Апрацоўваюць свае праграмы дзейнасці ў школах арганізацыі ЗМС, ЗМВ, ЛОК і іншыя. Можа і павінна апрацаваць такую праграму і наша БГКТ-аўская арганізацыя. Паводле сваіх сіл, магчымасцей і пры супрацоўніцтве іншых арганізацый у першую чаргу.

САКРАТ ЯНОВІЧ

Папулярны сярод беластоцкай вучнёўскай моладзі будынак, так званай, гандлёўкі. Тут знаходзіцца Гандлёвая школа і Эканамічны тэхнікум, дзе вучыцца каля дзевяноста вучняў ведаючых беларускую мову і літаратуру.

фота аўтара

„Я чару п'ю жыцця"

(Працяг са стар. 2)

*

Я і на гэты раз не магла чытаць столькі для сябе вершаў Уладзіміра Дубоўкі. За сталом пры чорнай каве мы ўпяцярых, ушасцярых паўтаралі і смакавалі без каментарыя, проста зачараваныя цудоўнай карцінай.

...Пальцы жоўтых кляновых лістоў
мкнуцца восень схапіць за шыю...
...Месяц рваў арэхі з куста
...Восень выплача слёзы усе
Каб іх людзі ніколі не зналі.

*

...Палыны пасівелі на ўзгорку
запрыгаршчыць і кіне іх вецер

*

...у захапленні і месяц на хмарах спыніўся,

*

...Цягнік спяшаўся, сакатаў маркотна
цягнік сумлення мераў кіламетры

*

...Зубцамі чорных стрыжаных валос
ты мне нагадвала валошку ў жыце,
Балюча мне было да горкіх слёз,
Кахаць і памыліцца.

Сэрца радасна б'ецца ў грудзях, што беларуская паэзія стварыла такія вобразы!

ВЕРА ЛЕЎЧУК

ПРА МАГЧЫМАСЦІ

(Працяг са стар. 1)

спрыяе росту пагалоўя жывёлы. Напрыклад, досыць прыкметна паменшала пагалоўе авечак і свіней, што ў значнай меры звязана з астатнімі неўраджайнымі гадамі. Хочам павялічыць лік свіней і авечак, каб дабіцца высокіх даходаў гаспадарак, але гэта будзе магчымым тады, калі гаспадары пачнуць многа сеяць не толькі жыта і аўса. Патрэбнае павелічэнне пасеваў ячменю, а нават і пшаніцы. Практыка апошніх чатырох гадоў — гэтых найбольш нешчаслівых для нашай гаспадаркі — паказала, што хаця сярэднія ўраджаі збожжа ў бельскіх гаспадароў засталіся на ўзроўні пяцідзесятых гадоў, то ўраджаі азімай пшаніцы і ячменю павялічыліся з 11,7 — 12,10 да 14,2 — 14,1 цэнтнераў з аднаго гектара. Значыць, азімая пшаніца і ячмень удаюцца тут найлепш, а з жытам найбольшая рызыка, не гаворачы ўжо пра авёс.

У гэтым месцы варта звярнуць увагу на вялікі ўплыў кваліфікаванага зерня на павелічэнне ўраджайнасці. Сяўба кваліфікаваным зернем прычыняецца да ўтрымання ўраджайнасці нават у засушлівую ці дажджлівую вясну, лета. (Асабліва відаць гэта на выніках ураджаю бульбы). Абавязкова трэба чым хутчэй перайсці на сяўбу толькі абмененым зернем.

Разумею, што не адзін гаспадар можа крыва ўсміхнуцца, прачытаўшы такія словы аб значэнні сяўбы кваліфікаваным або абмененым зернем, хаця і ведае, што ёсць тут доля вялікай рацыі. Падумае ён перад усім аб гнаях, угнаенні. Каб не было лішняй гаворкі хачу адразу сказаць, што ў бліжэйшыя чатыры- пяць год Бельшчына атрымае ў пяць- шэсць разоў больш штогод мінеральных угнаенняў у параўнанні да мінулага. 1964 года. А гэта ўжо штосьці значыць! Тым больш, што Бельшчына належыць да тых паветаў Беласточчыны, дзе і без таго ідзе амаль найбольш штучных угнаенняў — у кожным выпадку, вельмі многа.

Побач развіцця гадоўлі і гандлю збожжам гарантаваны даход гаспадарцы дае кантрактацыя, якая цяпер не займае нават дзесятай долі ўсіх ворных земляў. Вядома, кантрактуюць лён, цукровыя буракі — няма шырокага зацікаўлення такой даходнай кантрактацыяй, як кантрактацыя шведскай канюшыны, рапсу і т. п. Кантрактацыйны дагавор патрабуе, каб гаспадар дбаў і безупынку вучыўся дбаць пра добрую якасць свайго тавару. А з гэтым дбаннем у нашых людзей найгорш. Многім здаецца, што ўся мудрасць высокага ўраджаю залежыць ад таго, каб заваліць поле рознымі гнаямі і прычакацца шчаслівай пагоды.

Бельскія спецыялісты па сельскай гаспадарцы сустракаюцца з вялікімі цяжкасцямі ў арганізацыі ў вёсках, так званага, агранамічнага мінімуму — выкручваюцца людкове, як могуць, каб толькі не вучыцца, не чытаць ды якнебудзь прадрамаць лекцыю агранома. Мала маем аграномаў, якія ўмеюць цікава гаварыць пра важныя гаспадару рэчы, але з другога боку, гаспадар павінен зразумець, што не ён робіць ласку аграному, але аграном яму. Слухай, браток, пытай-распытвай агранома ды вучыся, практыкуй.

За апошнія чатыры гады гаспадары Бельшчыны прадалі дзяржаве сваіх плёнаў на суму 998 мільёнаў злотых, што абазначае — на кожную гаспадарскую сям'ю выпала з гэтага продажу паўтары тысячы злотых штомесяц!

Някепская зарплата. (Сл

Галадоука Ху Ін Хана

Адным з першых памочнікаў амерыканцаў у В'етнаме аказаўся урад Паўднёвай Карэі. Сваё войска для барацьбы з партызанамі В'етнаму Сеул (сталіца) выслаў хутка. Але ў родным краі гэты ўрад часта спатыкаецца з рознымі формамі пратэсту. На нашым здымку: галадоўка 70-гадовага парламентарыста Паўднёвай Карэі Ху Ін Хана супраць палітыкі ўрада. Сваю галадоўку ён вядзе ў будынку парламента (у праходным калідоры). Пры Ху Ін Хану бачым яго сям'ю і сяброў. (авл)

Тэлевізійная паводка

Тэлевізія апаноўвае свет лётам маланкі. А так нядаўна была дадзена першая праграма. Цяпер, дзякуючы спадарожнікам, глядзім праграмы нават з іншых мацерыкоў.

У канцы 1963 года на свеце працавала 3957 тэлестанцый і 141 мільён тэлевізараў. Найбольш тэлевізійных станцый мае Еўропа — 2489. У абедзвюх Амерыках — 934, у Азіі — 407, у Афрыцы — 66.

Вядучае месца ў тэлевізіі Еўропа здабыла за апошнія дзесяць год. Раней 90 працэнт усіх тэлестанцый было ў Амерыцы.

*

На свеце штодня прадаецца 10 тысяч тэлевізараў.

*

У Іспанскай Тэлевізіі найчасцей паказваюць генерала Франка, багаслужэнні, працэсіі, змаганні быкоў, танцы.

*

З дадзеных французскіх даведваемся, што 67 працэнтаў усіх тэлегледачоў глядзіць кожны вечар усе, без выключэння, пазіцыі праграмы.

*

У Японіі было ў 1963 годзе 12 мільёнаў тэлевізараў. Японская тэлевізія мае 7 праграмаў (каналаў), чорна-белых і 3 каляровыя.

*

Англійскія лекары занепакоены ростам ліку скрыўленых падбародкаў у дзяцей, якія ад наймалодшых год па тры гадзіны ўдзень сядзяць перад тэлевізарам.

*

Амерыканскія сацыёлагі падлічылі змены, якія ў жыццё ўнесла тэлевізія: піццё гарэлкі ў рэстаранах і барах паменшылася, узрос продаж гарэлкі на вынас. (авл)

Сонца ў бутэльках

Каньяк па паходжанню з Францыі і нават назву сваю выводзіць ад сонечнага горада ў Заходняй Францыі. Аднак даўно ўжо знайшоў сабе другую айчыну. Клімат Арменіі служыць яму дасканала. Тут на тысячах гектараў плантацый даспявае вінаград — сыравіна для вырабу каньяку. Розныя гатункі армянскага каньяку не ўступаюць сваім братам з Францыі, а нават здабываюць вядучае месца на розных міжнародных ярмарках і выстаўках. З усюль яны прывозяць залатыя, сярэбраныя і бронзавыя медалі з папулярных у свеце ярмарак у Югаславіі і Венгрыі.

СССР экспартуе сваё армянскае «сонца ў бутэльках» у Польшчу, Чэхаславакію, Югаславію, Іран, Вялікабрытанію, а нават... самую Францыю, толькі не ў суседнюю Грузію. Грузія мае не толькі ўласны каньяк, але і вялікія амбіцыі ў каньяковым спаборніцтве з Арменіяй.

На здымку: у такіх дубовых бочках даспявае армянскі каньяк. (авл)

З ЖЫВАТОМ, ЦІ БЕЗ ЯГО

ЖОНКА НА ВАГУ

Не тое прыгожае, што прыгожае, але што каму падабаецца. У большасці краін Усходу яшчэ нядаўна, а ў больш адсталых і сёння, прызнакам прыгожасці з'яўляецца тлушч. Там толькі бядняк з мусу задавальняецца худой жонкай. Жонкі ў гарэме павінны быць тлустыя. Мужчына худы таксама там не ідзе. У цане мяккія, жыватыя. Яшчэ паўвеку таму ў Індыі так у цане быў тлушч, што жонка куплялася на вагу. А некаторыя плямёны ў Афрыцы на нейкі час перад шлюбам замыкалі нарачоных у цеснай каморы. Яна там ляжала, а зверху ёй падавалі галкі ў рот.

У нас таксама ёсць мужчыны, якім ніколі каханай жанчыны не замнога. Наогул, аднак цэнім жанчын вузкіх у пэясніцы і са шчуплымі нагамі. Жанчыны таксама ахвотны на мужчыну выцягнутага ўверх, а не ўшырыню.

*

Як пазбыцца лішняга тлушчу?

Нешта світае ў навуцы. Двух вучоных з Каліфорніі (ЗША) адкрылі новы гармон-ліпатрапіну, які распускае ў арганізме тлушч і ён вадкасцю ўцякае з цела. Хопіць некалькі ўколаў, каб мець лінію, аж глядзі. Але трэба аж 1500 авечак, каб атрымаць крышачку ліпатрапіну. Значыць уколы такія былі б так дарагія, што адкладаючы на іх грошы, тлусты стаўся б худым.

Ёсць і іншая надзея. Зноў двух вучоных на гэты раз у Вірджыніі (ЗША) правялі іншы дослед. Узялі дзве групы пацукоў: першая магла есці колькі хацела і калі хацела, другую кармілі праз дзве гадзіны ў суткі і давалі тады ім толькі, колькі пацукі хацелі. Аказалася, што пацукі з другой групы з'елі ў суме больш ежы і важылі 1/3 больш, чым з І групы. Падобны вопыт праведзена на 440 мужчынах у г. г. 1960—1964 падзеленых на дзве групы. Вынік быў падобны.

Значыць навука: не што есці, але як есці.

Гісторыя вучыць аднак, што ў мінулым людзі багатыя елі, калі хацелі і колькі хацелі, а нягледзячы на гэта мелі жывоцікі, якія хутка заводзілі іх да неба.

У чым тады сакрэт?

Чакаючы на адкрыццё, якое памагло б людзям быць тонкімі і прыгожымі, прыпомнім: ва ўсім сваім развіцці чалавек быў істотай рухлівай. І гэта сфарміравала высокую выцягнутую постаць чалавека, гэта заставіла яго быць доўгім, не шырокім. Аб гэтым трэба памятаць. Калі чалавек перастане сістэматычна ўжываць рух, згвалціць тым самым сваю натуру.

Машыны, цывілізацыя прынеслі чалавеку аграмадныя карысці, але і абмежавалі яго рух. Чалавек усё менш працуе мышцамі і ўсё больш галавой. Гэта вельмі добра, але той жа галавой, трэба сабе ўсведаміць, што тут чатуе таксама небяспека: можам утапіцца ва ўласным тлушчу. Мышцы дала нам натура не на тое, каб абрасталі тлушчам.

(Паводле З. Сядлецкага з «Трыбуны Люду» -авл)

БАЛКАНСКІЯ ЭЛЕГАНТКІ

Цюлені — гэта млекакормячыя марскія. Жывуць пераважна ў палярных марах. Ёсць іх 14 гатункаў, да якіх належыць нерпа. Доўга невядомая вучоным, яна завандравала з адкрытага мора ў сібірскае возера Байкал. У палярным амаль клімаце возера нерпы адчуваюць сябе як у хаце, бо іх сапраўдныя цюленевыя футры грэюць, як печ. Але гэтыя футры ўпалі ў вока чалавеку, і на Байкале вядзецца рацыянальны адстрэл нерп. Савецкія паляўнічыя даюць таксама жывых маладых нерп, вядомых сваёй вялікай інтэлігенцыяй для цыркаў і заалагічных паркаў.

На нашым здымку ўпаляваныя цафаўскім фотарэпарцёрам балканскія інтэлігенткі, якія прыселі сабе папляткаваць крыху. (авл)

алякcей карпюк

ПУШЧАНСКАЯ АДЫСЕЯ

Вылажу на паўстанку ў Страшаве. Людзі разышліся, і я спяшу за будку. Там пусты, пакінуты склеп. Перад арыштам я хаваў у ім пісталет «ТТ», гранаты «лімонкі» і ручны кулямёт. Чыркаю запалку. Усё так і ляжыць, быццам пакладзенае ўчора. Не толькі на пісталеце, але і на патронах няма ніводнай плямкі ржы.

Вымаю «ТТ» з кабуры, разгортваю анучку, абціраю масла і пісталет піхаю ў кішэню. Тады падаюся дадому.

Мы жывём паміж лесам і чыгункай. Найлепш падкрасціся да хаты ад лесу, бо ў выпадку чаго можна нырнуць між сосен і ядлоўцаў.

Будынкі нашы стаяць чатырохкутнікам: дом са стайняй з усходу, хлеў — з поўначы, гумно — з захаду. Ад стайні да хлява і гумна, а таксама на паўднёвым, пустым баку ад чыгункі — плот. Сярод падворка студня.

Адчыняю асцярожна брамку. Яшчэ да нашага арышту сабаку бацька забіў, бо перашкаджаў партызанам. Праз сон прарэзліва віскнула ў хляве курыца. На плоце ўверх дном мерзне сабе бойка — маці сёння біла масла! Ля дзвярэй стайні — шматок свежага гною, што конь за капытом вынес звечара, калі стары выводзіў паіць. Пад акапам хлява — акуратна паскладаныя бацькавай рукой дровы. Ля цэментавага круга студні ад месяца блішчыць высокая жэрдка громаадвода — тая самая, якую мы з Валодзькам стругалі. Пад

гумном пуста. Вароты і брамка ад чыгункі зачынены. На падворку не змяніўся ніводзін дручок, ніводная штакеціна ў плоце, дома ідзе нармальнае жыццё.

Падкрадваюся да акна. Чаму яны ўсе завешаны наглуха? У мамы не было такіх аднолькавых коўдраў!.. Бяруся за клямку. Дзверы ў сені з сярэдзіны чамусьці не засунены, а ўжо гадзін дзесяць ночы, у чым справа? У цемры сяней прывычна знаходжу клямку ад дзвярэй, адчыняю і...

На нашай кухні паўнютка немцаў!

Аднак выглядаюць яны мірна, па-хатняму, у вайсковых нагавіцах на падцяжках, у белых споднiх кашулях з кароткімі рукавамі, у шлёпанцах без заднікаў. Салдаты пажылыя. Яны гаспадараць і ў другім пакоі, дзе мы з Валодзькам спалі. Гаспадараць яшчэ і ў трэцім. З правага боку — пакой старых. Зыркаю ў прачыненыя дзверы, па няўлоўных прыкметах адчуваю, што бацькі цяпер там.

Уцякаць позна. Пераступаю парог, вітаюся:

— Гайль Гітлер, камэрадэн!

— Гайль Гітлер! — адзываецца некалькі галасоў адразу.

У нашым лагеры гэтае прывітанне эсэсаўцы вымаўлялі рэзка, фанабэрыста, нібы кідалі лозунг, выклік. А старыя прамовілі звычайна, пакорліва, завучана, як

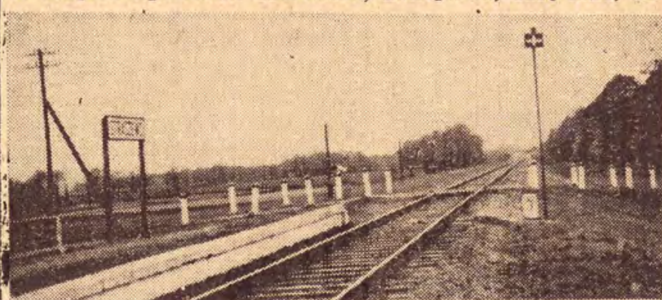

Паўстанак Страшава. Фота Ул. Паўлючук. 1965 г.

набожныя людзі гавораць «слава айцу і сыну...» Хто з кацялком, хто з брытвай, хто з ручніком паварочваюцца да мяне, здзіўлена глядзяць, чакаюць.

— Скажыце, калі ласка, тут жыве брыгадзір чыгуначных рабочых Антончык? — вырываецца ў мяне само сабой.

— О, на-айн! — ажыўляюцца яны.

— Не-е? — дзіўлюся я нават з жалем.

— Ён жыве побач!

— Недалёка адгэтуль!

— Вэрнэр, выведзі і пакажы! — прысуджаюць наймаладзейшаму.

На цвіках, дзе звычайна вісела наша вопратка, цяпер поўна зялёных шынялёў.

— Хвілінку! — немец хапаецца за шынель.

— Не трэба выходзіць, знайду сам, дзякуй! Зіма, холадна, аставайцеся! — пярэчу і паказваю беспамылкова: — Жыве там, за пераездам!

— Так, так! — радуюцца старыя маёй кемлівасці.

— Дзякуй, камэрадэн! Будзьце здаровы!

— Бывайце!

Выскакваю на двор, як апараны, і нават шчыпаю сябе, каб прачнуцца ад легкадумнага настрою, з якім ішоў дадому. У апошнюю хвіліну ледзь не загінуў! Механічна вымаю пісталет, узводжу. Падыходжу да брамкі. Ад нашага гумна шлэпае да мяне... паставы ў накінутым на шынель кажусе, з карабінам і ў вялікіх саламяных чаравіках.

— Што, чыгуначнік, баішся? — спачувальна, з перавагай бывалага чалавека пытаецца немец.

Анямела застываю.

— Дрэйфіш? — салдат паказвае вачыма на пісталет.

— Партызан, кажуць, тут многа... — мармычу.

— Ды не многа! Часам вылезуць адзін - два на пуць, міну паставяць, але нас не чапаюць...

Сярод немцаў лічылася модным гаварыць на такую тэму. Дзіўлюся:

— Го, а мне нагаварылі...

— Брахня! Можаш смела схаваць сваю пукаўку!

ТРЫБУНА чытачоў

Чытальны конкурс

У памяшканні беларускага ліцэя ў Бельску адбылося чарговае выращэнне чытальнага конкурсу для пачатковых школ пад загалоўкам «1000-годдзе Польскай Дзяржавы». У бягучым годзе тэмай конкурсу была «Гісторыя народнай Польшчы і яе дасягненні. Вызваленне Заходніх і Паўночных зямель».

Да конкурсу прыступіла тысяча вучняў з 32 школ. У павятовым фінале брала ўдзел 24 асобы. Два першыя месцы занялі вучні пачатковай школы ў Пашкоўшчыне В. Ручай і Ю. Адынец, два другія Ю. Мачульскі з Шмурлаў і Ю. Паплаўскі з Бранска.

Пасля падвядзення вынікаў да прысутных вучняў, настаўнікаў і бацькоў з прамоваю выступіў падінспектар Ю. Альшэўскі.

— Трэба адзначыць, — сказаў Ю. Альшэўскі, — што пытанні былі не лёгкія, аднак вучні адказвалі добра. Сведчыць гэта аб тым, што настаўнікі справу патрактавалі сур'ёзна.

У заключэнні заахвочваў ён вучняў, каб масава прымалі ўдзел у апошнім этапе конкурсу, які адбудзецца ў будучым годзе.

Усе ўдзельнікі павятовага фіналу атрымалі кніжныя ўзнагароды. (ак)

Густы гандаль

На Бельшчыне густая гандлёвая сетка. У сярэднім адзін пункт продажу абслугоўвае 220 жыхароў. ГС-сы пабудавалі 13 вясковых крамаў, а акруговая малачарня — 15 вясковых малачарняў.

У Бельску будзе пабудаваны вялікі рэстаран ПСС. (ся)

ВЕСТКІ З ГРАМАДЫ ЛАСІНКА

Урачыстая сесія

У новапабудаваным і эстэтычна ўбраным клубе кніжкі друку ў Ласінцы, адбылася ўрачыстая сесія ГРН, на якой быў выбраны новы склад прэзідыума. Старшынёю ГРН паўторна выбраны Сымон Паўлоўскі, які ад пачатку народнай улады працуе ў радах нарадовых. У склад прэзідыума ўвайшлі: селянін з Гарадзіска — Міхась Келбашэўскі, солтыс з Ласінкі — Уладзімір Шварц і солтыс з Крыўца — Себесцьян Раманчук. Гэтыя людзі карыстаюцца вялікім аўтарытэтам сярод насельніцтва і яны напэўна не падвядуць даверу выбаршчыкаў.

Школьная моладзь

Моладзь пачатковай школы ў Ласінцы бярэ актыўны ўдзел у грамадскіх чынах. Старшакласнікі зімою працавалі пры адснежванні дарог, вясною пры пасадзі дрэў і рамонце дарог. Агулам вартасць грамадскай працы школьнікаў акрэсліваецца больш 2 тыс. зл.

У час выбараў гарцэркі дапамагалі выбарчай камісіі пры ўтрымоўванні парадку ў выбарчым памяшканні. Зараз вучні ласінскай школы рыхтуюцца да ўдзелу ў конкурсе механічнай барацьбы з пустазеллем у сельскагаспадарчых культурах. Конкурсы гэты аб'яўлены гарцэрскімі ўладамі. Ініцыятарам усіх гэтых мерапрыемстваў з'яўляецца кіраўнік школы Сяргей Бароўскі.

Сяргей Плева
Ласінка

Стаўлю «ТТ» на бяспечнік, хаваю ў кішэню. Хвіліну маўчу. Трэ пра нешта гаварыць.

— Вы з чыгуначнай аховы?

— Абрыдла яе вартаваць, да чорцікаў абрыдла, фэрфлюхтэнэ!.. — плюецца немец. — А ты тут каго шукаеш?

Паўтараю версію пра «ротэнфюрэра», як называлася пасада нашага суседа. Вартавы таксама ажыўляецца і бачыць смешнае ў тым, што я зрабіў лішніх пару сотцень метраў.

— Во, ён там, — паказвае будку.

— Ага, мне ўжо вашыя сказалі. Спакойнай ночы! — збіраюся адыходзіць.

Немец мяне затрымлівае:

— А ты ўсё фарсіш?

— ?!.

— Шыняля не носіш?

— Цё-опла! — ламаюся, як належыць какетнічаць маладому перад адубянелым старым, які расчуліўся і зайздросціць таму, чаго ў яго няма.

Сумна стаяць аднаму на варце, салдат узрадаваўся жывому чалавеку, мяне не адпускае. Яшчэ нейкі час хвалім «рускае» надвор'е — быццам бы сухое, здаровае, гэнім нямецкае — гнілое, толькі тады салдат дазваляе мне ісці. Подбегам пускаюся па дарожцы. Бягу і насцярожана кручу галавой: як мы адзін другога не ўбачылі, калі заходзіў дахаты? Аслеп я, ці што?!.

Хата Карпюкоў. Фота Ул. Паўлючук. 1965 г.

43 (Працяг будзе)

Ашчадныя з Лешчаной

Ад некалькіх год вучні чатырохкласнай школы ў Лешчаной, Сакольскага павета, прымаюць актыўны ўдзел у конкурсе ПКО «Алімпіяда ашчадных». У 1963 годзе школа атрымала залатую адзнаку, а ў мінулым годзе заняла першае месца па ашчаднасці ў павеце. У бягучым годзе вучні таксама прымаюць масава ўдзел у конкурсе і хочуць заняць самае лепшае месца. А грошай сабралі ў два разы больш, чым у мінулым годзе. Спосабы здабывання грошай надта арыгінальныя і выхаваўчыя. Вучні ў адпаведны час, а найбольш у час канікул, збіраюць: ягады, шышкі, рабіну, якія потым прадаюць прадпрыемству «Ляс». Усё гэта адбываецца пад кіраўніцтвам мясцовага настаўніка І. Крупы. (ак)

Наша сям'я

Мікола Панфілюк з Дубіч Царкоўных (Гайнаўскі павет) ужо даўно супрацоўнічае з «Нівою». Прысылае ён да друку многа матэрыялу. Адклікаецца на ўсе падзеі сваёй вёскі і грамады. (мх)

Па слядах нашых лістаў

На пачатку красавіка наша рэдакцыя накіравала інтэрвенцыйны ліст у Ваяводскую раду нарадовую ў Беластоку адносна завышанай класіфікацыі зямельных угоддзяў Анны Казберук з вёскі Полька ў Беластоцкім павеце. Прэзідыум ВРН даў нам наступны адказ:

«Аддзел сельскай гаспадаркі і лясніцтва, Ваяводскае бюро геадэзіі і сельскагаспадарчых абсталяванняў паведамляе, што закіды грамадзянкі Анны Казберук з вёскі Полька, грамада Юшкаў Груд, Беластоцкага павета, адносна завышанай класіфікацыі зямлі, былі разгледжаны 13.IV.65 г кіраўніком майстэрні палявых работ, у выніку чаго ўведзены змены частковага абніжэння катэгорыі зямлі. Гэтыя змены зацверджаны аддзелам сельскай гаспадаркі і лясніцтва прэзідыум ВРН у Беластоку 4.VI.1965 года і будуць уведзены павятовымі ўладамі да эвідэнцыі зямельных угоддзяў вёскі Аднога. Анна Казберук гэтую пастанову атрымае аддзельна».

Дырэктар інжынер
Славамір Давідзюк

Сардэчныя тайны

Дарагое Сэрцайка!

Жыву на вёсцы, якая знаходзіцца непадалёк павятовага горада. Пакахаў я дзяўчыну з суседняй вёскі. Яна таксама гаварыла, што мяне кахае. Аднойчы, калі я заехаў да яе, убачыў што ў яе другі хлопец. Ён нават падскакваў да мяне біцца, толькі я сказаў яму, што за дзяўчат біцца не думаю. Але яна мне гаварыла, што кахае толькі мяне, аб другім зусім не думае, толькі ён сам усё топча за ёю. Яна нават прасіла мяне, каб я яе не пакідаў, бо і ад людзей непрыгожа. Я шчыра прызнаюся, што кахаю яе і таму веру яе словам. Мы пісалі лісты да сябе. Апошнім разам яна мне не адпісала, але мо' не атрымаў пісьма таму, што пошта ў нас не вельмі спраўная. Як гэта разумець. Калі ж яна забыла пра мяне, дык нашто ж так запэўнівала мяне ў каханні? Ці могуць сапраўды быць такія лёгкадумныя дзяўчаты? Надрукуй, Сэрцайка, гэтае пісьмо, няхай яна прачытае і зразумее, што шчыра кахаю яе.

Валодзя
з Гайнаўскага павета

Дарагі Валодзя!

Шкада, што ты не напісаў, колькі табе і тваёй дзяўчыне год. Але з лісту відаць, што ты кахаеш сваю дзяўчыну. Сапраўды можна паверыць яе словам, бо ёсць жа і такія хлопцы, якія бачаць, што і дзяўчына не хоча, а ўсё роўна ходзяць ёй услед. Мо' сапраўды так і з тваёй дзяўчынай. Тое, што ты яшчэ не атрымаў пісьма, не абазначае, што дзяўчына пра цябе забыла. Мо' сапраўды не мела часу напісаць, а мо' з прычыны пошты. І так бывае. Раю табе пачакаць яшчэ. Калі не атрымаеш, дык пры найбліжэйшай сустрэчы з дзяўчынай і сам усё зразумееш.

СЭРЦАЙКА

Дары

Вёска, зразумела, не рушыцца з месца. Установа з горада павінна прыйсці ў вёску. І так яно часта бывае. У вёску часта прыязджае рухомы рэнтген, кукальны тэатр «Сверчк». Прыязджаюць яны аўтобусамі, на баку якіх чытаем «Дар СФОС». Такіх дараў Беластоцкі камітэт СФОС зафундаваў ужо 8. Пры іх дапамозе горад прыйшоў у вёску, і вёска стала бліжэй да горада. Апошнім часам мікробус «Дар СФОС» атрымала ТВП — так у скарачэнні называем Таварыства Ведзы Паўшэхнай. Таварыства вядзе шырокую працу навучання з розных галін навукі, і яго 1000 лектарам мікробус прыдасца аж надта. (вл)

11-ты сельгасгурток

У пачатку чэрвеня ў Лапухоўцы арганізаваўся 11-ы сельгасгурток у Ласінскай грамадзе. Прыступіла да яго 50% гаспадароў вёскі. Гурткоўцы выбралі на старшыню вядомага дзеяча вёскі Міколу Кандрацюка. Члены гэтай арганізацыі плануюць яшчэ перад жнівом купіць малацільны агрэгат, апырсківач, збожжавыя сеўнікі і сеўнікі на мінеральныя ўгнаенні. Запланавана абрабляць зямельныя ўгоддзі з дзяржаўнага фонду зямлі.

С. П.
Гайнаўскі павет

Выбары прэзідыума

8-га чэрвеня адбылося ў Гайнаўцы ўрачыстае адкрыццё сесіі павятовай рады нарадовай. Даклад аб гаспадарчых дасягненнях павета, аб пастулатах выбаршчыкаў, аб спосабе іх рэалізацыі і аб заданнях новавыбраных радных чытаў радны, сакратар павятовага камітэта ПАРП Мікола Самоцік. Пасля даклада ўсе 60 радных злажылі ўрачыстую клятву. Сесія выбрала новы прэзідыум ПРН у асобах: Аляксандр Хілецкі (старшыня), Міхась Шпаковіч (намеснік), Мікола Вішнеўскі (сакратар) і члены прэзідыума: Алексы Зін і Аляксандр Ражкевіч. Сесія выбрала 9 сталых камісій павятовай рады.

Ю. Козак
Гайнаўка

Ахвярныя пажарнікі

Ад 1932 года ў Шудзялаве на Сакольшчыне існуе пажарная каманда. Толькі ваенныя падзеі перарвалі на нейкі час яе дзейнасць. Пасля вызвалення члены каманды пазбіралі пахаваныя прылады і наладзілі іх. Цяжкая была тады праца. Аж да 1951 года была вызначаная стойка, куды прыязджалі фурманкамі па чарзе сяляне, а на выпадак пажару вязлі туды прылады. Не было доўга добрай сірэны. Сучасны добры пажарніцкі самаход шудзялаўская каманда атрымала ў 1963 годзе. Ад гэтага часу пажарная каманда хутка даязджае на ўсе навакольныя пажары. І так, у 1964 годзе 12 разоў змагаліся яны са стыхіяй агню. Начальнікам 18-асабовай каманды з'яўляецца Станіслаў Гжыбэк, а прэзасам — Казімір Маліноўскі.

Кузьма Сцяпан
Сакольскі павет

Наша пошта

Аляксандр Федарук з вёскі Ступнікі ў Бельскім павеце. У Вашай справе звернемся да ўлад і дамо пісьмовы адказ прыкладна за два тыдні.

КІНО

Праграма на 29.VI. — 4.VII.1965 г.

ГАЙНАЎСКІ ПАВЕТ

Белавежа
„Macario" (meksykański), 29—30.VI. „Nieprzyjaciel u progu" (radz.), 1—2.VII. „Bestia" (węgierski), 3—4.VII.

Кляшчэлі
„Pan i Astrolog" (czeski), 29.VI—1.VII. „Banda" (polski), 2—4.VII.

Нарва
„Agnieszka 46" (franc.), 30.VI.—4.VII.

Нараўка
„Między brzegami" (polski), 30.VI—4.VII.

Чыжы
„My mężczyźni" (radz.), 30.VI.—4.VII.

БЕЛЬСКІ ПАВЕТ

Боцькі
„Zdradziecki strzał" (radz.), 30.VI.—4.VII.

Бранск
„Ślepy pelikan" (radz.), 29—30.VI. „Towarzysze broni" (francuski), 1—2.VII. „Późne popołudnie" (polski), 3—4.

Орля
„Ludwiku do rondla" (jugosłowiański), 30.VI.—4.VII.

Райск
„Zalotnik" (franc.), 30.VI.—4.VII.

БЕЛАСТОЦКІ ПАВЕТ

Міхалова
„Ewa A—5116" (węgierski), 29—30.VI. „Irena do domu" (polski), 1—2.VII. „Głos ma prokurator" (polski), 3—4.VII.

СЯМЯЦІЦКІ ПАВЕТ

Мельнік
„Półgłówek" (franc.), 29—30.VI. „Opowieści z pociągu" (węgierski), 1—2.VII. „Jedyna szansa" (NRD), 3—4.VII.

Нурэц
„Hindukusz" (polski), 29—30.VI. „Handlarze opium" (chiński), 1—2.VII. „Beata" (polski), 3—4.VII.

Мілейчыцы
„Dwie noce jednego dnia" (jugosł.), 29—30.VI. „Tysięczne okno" (franc.), 1—2.VII. „Ostatni lot" (radz.), 3—4.VII.

САКОЛЬСКІ ПАВЕТ

Крынкі
„Hasło „Odwaga"" (angl.), 1—2.VI. „Przerwany lot" (polski), 3—4.

Шудзялава
„Kodyn" (rumuński), 30.VI.—4.VII.

Янаў
„Tajemnica złotego runa" (franc.), 1—2.VII. „Mansarda" (polski), 3—4.VII.

ДУБРОЎСКІ ПАВЕТ

Ліпск
„Przerwany lot" (polski), 3—4.VII.

Новы Двор
„Listy do matki" (radz.), 3—4.VII.

У мясцовасцях Гарадок, Сідра, Сухаволя і Дубіны ў днях 1—4.VII фільмы высвятляцца не будуць.

Тэлевізія

Нядзеля (27.VI.):
Bruno Jasieński — z cyklu „Portrety"; Salon pana Wzdęckiego, — operetka Offenbacha; Jego ekscelencja pan Dupont — film franc.-włoski.

Панядзелак (28.VI.):
Magazyn postępu technicznego; Stanisław i Bogumił — Marii Dąbrowskiej (teatr). Obsada: Ignacy Gogolewski, Justyna Kreczmarowa, Maria Wachowiak, Gustaw Holoubek, Władysław Hańcza, Stanisław Jasiukiewicz, Jan Kreczmar, Igor Przegrodzki, Czesław Wołłejko, Mieczysław Voik.

Серада (30.VI.):
Czy umiemy odpoczywać (program oświatowy); Barkarola — montaż muzyczno - literacki (z fragmentami baletowymi) poświęcony popularnej w romantyzmie formie muzycznej wywodzącej się z pieśni weneckich gondolierów.

Чацвер (1.VII.):
Łamie mnie w kościach — będzie deszcz (progr. oświat.); Ciemna gwiazda — widowisko sensacyjno - fantastyczne Denisa Butlera (Teatr „Sfinks").

Пятніца (2.VII):
Skleroza (progr. oświat.); Antoniusz i Kleopatra — Williama Szekspira (II Festiwal Teatrów Dramatycznych. Teatr Polski z Poznania).

Субота (3.VII.):
Marcin w obłokach — film jugosł.; Rodzaj miłości — film angielski.

ГУСАК І ПЕВЕНЬ

Гусак і Певень сябравалі,
Адзін другога ў госці звалі.
І як гаворыцца ў народзе,
Жылі заўсёды дружна, ў згодзе.
Але ўсё знікла па прычыне,
Што стаў Гусак вышэй у чыне.
За сябра Певень рады быў.
Павіншаваць яго рашыў.
Прыйшоў. Пастукаў. Што такое?
Закрыты перад ім пакоі.
З акна Гусак рукой махае:
«Заняты я. Адпачываю.
Зайдзіце хіба на работу,
Прыемны дзень там у суботу».

*

Такія, к слову, Гусакі
Пакуль нароўні — дружбакі.

Ул. Касько

На выстаўцы скульптуры

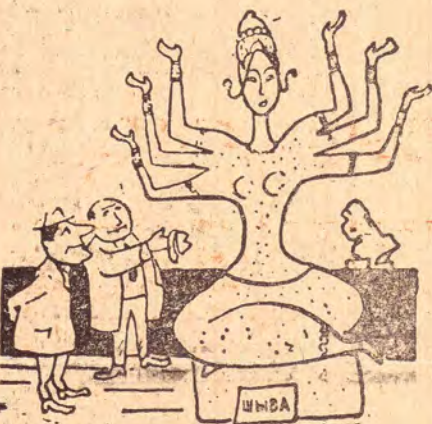

— Вось узор ідэальнай жонкі для нас...

— Забудзь, што ён наш сваяк! Парадачныя за кратамі не сядзяць!

ЯШЧЭ ПОРЦЫЮ

— Шаноўная пані, ваш дазвол на правоз чацвераногага пасажыра! — звярнуўся кантралёр да паважанай дамы з сабачкаю на руках.

— Я прашу прабачэння, — сарамліва адказала тая, — але мой сабачка з'еў яго.

— Тады купіце яму яшчэ адну порцыю. — з'едліва заўважыў кандуктар і падаў даме білет.

РОЗНЫЯ ПОГЛЯДЫ

Пытанне: — Што хвалюе членаў сям'і, калі яны збіраюцца купіць аўтамабіль?

Бацьку: Расход бензіну на 100 км.

Маці. Ці будзе афарбавана машына пад колер яе валасоў.

Сына: Максімальная хуткасць.

Рэпліка суседзяў: — Дзе бяруць грошы, д'яблы!

ВОЎЧЫЯ ЯГАДЫ

Малое дзяўчо абірае ягады з куста воўчага лыка ля дарогі.

— Што ты робіш, дурніца? — пытаецца прахожы. — Гэта ж воўчыя ягады.

— Нічога, дзядзечка. Для ваўка яшчэ нарастуць.

НА ЛУЗЕ

— Чаму мы мала скасілі? — пытаецца бацька ў сына, збіраючыся абедаць.

— Ты — стары, я — малы, каму ж было касіць, — адказаў сын.

— Чаму мы многа з'елі? — пытаецца бацька ў сына паабедаўшы.

— Ты — мужчына, я — мужчына, чаму ж многа не з'есці?

З ТАБОЮ

Сцяпан усхадзіўся:

— Чорт ведае, што робіцца! Зноў абед не гатовы! Я зараз жа пайду ў рэстаран!

— Адзін момант, Сцёпка, — папрасіла жонка. — Пачакай пяць хвілінак, калі ласка!

— Што, абед будзе гатовы? — прымірэнча запытаў Сцяпан.

— Ды не, дарагі, я пайду з табою.

— Я сказаў бы яму ў вочы тое, што гавару за спіною, але дзе ў яго на спіне вочы?

Рэклама па-радыё

Алё, алё, алё!! Гаворыць радыёстанцыя гандлёвай інфармацыі. Пачынаем перадачу.

У магазін галантэрыі дастаўлена гума для падвязак. Спяшайце купіць гуму, нават, калі і маеце яе многа ў хаце. Прыпамінаем, што ніколі невядома, што можа быць заўтра і ці будзе чым падвязацца за месяц!? Плацячы за метр гумы, будзеце мець два метры. Пераканаецеся ў тым, калі расцягнеце гуму да адказу!

У жалезных магазінах паявіліся ў продажу ацынкаваныя вёдры. Запасайцеся вёдрамі, не чакаючы на эмаліяваныя. Ацынкаваныя вёдры вельмі практычныя, не іржавеюць, калі не льем у іх ваду. Гэтымі вёдрамі можна нават пабіць суседа, ніякая эмалія не адляціць ад яго, бо яно не мае эмаліі!

У бліжэйшыя дні паявіцца ў продажу многа цясельскіх цвікоў размерам на пядзю. Калі каму патрэбны меншыя цвікі, няхай купіць у нас моцнае долата, якім лёгка адрубваюцца канцы патрэбнай даўжыні.

Чакаем вялікай партыі капелюшоў і шапак. Хто хоча купіць капялюш прыпамінаем: дурной галавы нічым не прыкрыеш!

У сувязі са скаргамі вясковых гаспадароў, што клеены абутак непрыдатны для цяжкой гаспадарскай працы, абутковыя фабрыкі пачалі прадукцыю абутку без падэшваў. У дажджлівыя дні гэтакі абутак не распадаецца і тым самым задаволім патрэбы людзей вёскі.

У сувязі з дэфіцытам мужчынскіх шкарпэтак рэкамендуем купляць жаночыя райстопы. З іх можна адрэзаць сабе пару шкарпэтак, а рэшту падарыць сваячцы на вяселле.

Бывае, што ў абутковых магазінах няма абутку малых нумароў. Купляйце абутак вялікіх нумароў і, добра намачыўшы яго, стаўляйце на сонцы. Абутак ссохнецца, і ў такіх туфлях можна нават фатаграфавацца.

Не маем драцяных апонаў да веласіпедаў. Купляйце фартуховыя апоны, да якіх трэба перарабіць абады. Будзеце век ездзіць, аж пакуль не зваліцеся!

Многія пытаюць нас, чаму рэдка паяўляюцца ў продажу ваўняныя шалі, папулярныя на вёсцы. Гэта датычыць перад усім жанчын.

Мілыя жанчыны! Шалейце без шаляў. Шалі перастарэлая мода. Паўвеку назад нашы дзяды дэкламавалі: «Гляджу ашалела на чорны шаль»... а нашы бабулі спявалі: «На развітанне шаль вышываны я табе вузлом завяжу»...

Цяпер другія песні: «Хай заўжды будзе сонца»... а жа ж ніхто не выходзіць на сонца ў ваўняным шалі, таму купляйце і разбірайце нейлонавыя касынкі і бывайце здаровы, не кашляйце!!

ДЗЯДЗЬКА ЛЯВОН

— Улічыце: гэта ўзыходжанне — простая дарога да мяне...

Малюнак Ж. Эфеля. «Юманітэ-дзіманш». Парыж.

Добры ўчынак не заўсёды бывае добра ацэнены.

*

Малыя недахопы здалёк кідаюцца ў вочы, а вялікія нават праз бінокль цяжка дагледзець.

*

Часам і з магутных акордаў вуха вылавіць фальшывы тон.

*

Некаторых нават спеў мучыць.

*

Поўны кашалёк грошай надта лёгка насіць.

УСЯЧЫНА

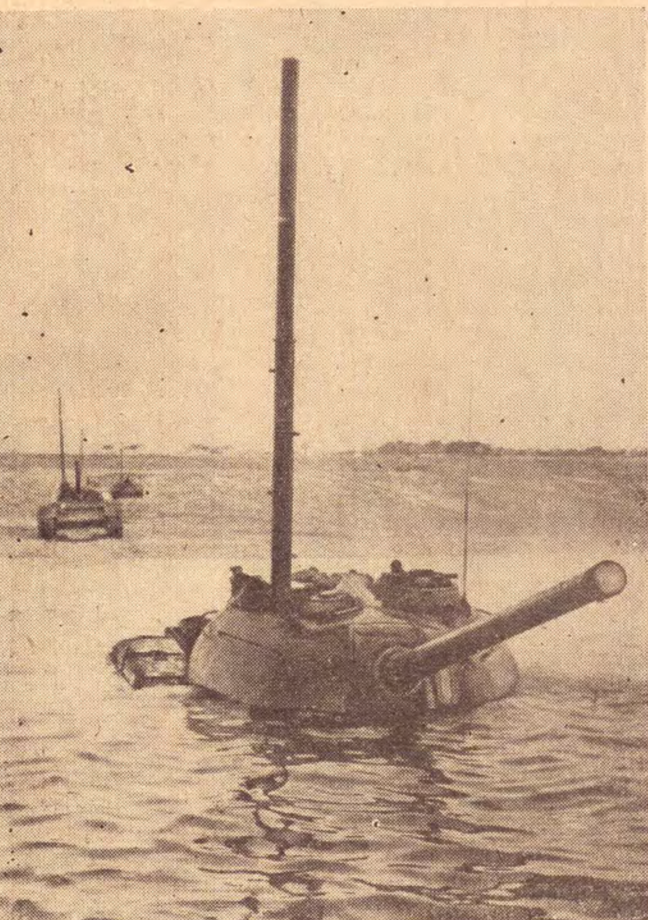

ВАЕННАЯ ТЭХНІКА

Ці хочаш быць вынаходцам?

(Курсы разумовай гімнастыкі)

У нядзелю ў 6 гадзін раніцы гусеніца пачала ўпаўзаць на дрэва. На працягу дня, гэта значыць да 6 гадзіны вечара, яна забралася на вышыню ў 5 м, але потым спаўзла на 2 м уніз. Калі і а якой гадзіне гусеніца, рухаючыся такімі тэмпамі, можа дасягнуць вяршыні, калі вышыня дрэва 12 метраў?

Развязка ў наступным нумары.

Адказ на заданне папярэдняе: 225 прамавугольнікаў.

КУР'ЁЗЫ

Кошка і сусветная культура

Устаноўлена, што ў ЗША 21 мільён асоб трымае ў сябе дома кошак, і ў той жа час 10 мільёнаў гэтых пушыстых стварэнняў жыве без гаспадара. Таварыства сяброў кошак звярнулася да амерыканскай грамадскасці з заклікам выправіць гэта ганебнае становішча. З гэтай мэтай была выдадзена брашура пад загалоўкам «Аб ролі кошкі ў сусветнай культуры».

Песні па заяўках

Па просьбе настаўніцы з Малочак, Бельскага павета, Міхася Носа з Луплянкі, Беластоцкага павета, змяшчаем рускую песню:

Мы вас подождем

Мы вдоль спящих домов проходили,
До утра не сомкнули мы глаз.
Вот мы в армию вас проводили,
Стало грустно, ребята, без вас.

Не забудем, как с вами прощались,
На перроне под теплым дождем.
Будем ждать, если мы обещались,
Вы служите — мы вас подождем.

Вы служите спокойно, ребята,
Будем ждать вас, отважных бойцов.
Так вот матери наши когда-то
Ждали в юности наших отцов.

Знаем мы, что трудна ваша служба,
Все ученье да ранний подьем.
Только вам сомневаться не нужно,
Вы служите — мы вас подождем.

К нам разлука приходит впервые,
В первый раз вы от нас далеко,
Нет войны, вы вернетесь живые,
Но без вас все равно нелегко.

Будут наши свидания сладки,
Будет весел родительский дом.
Вы — солдаты, мы — ваши солдатки,
Вы служите — мы вас подождем.

Ніва

Adres redakcji: Białystok, ul. Wesołowskiego 1. Telefony red. naczelny 25-65, centrala 31-41 do 45. Warunki prenumeraty: miesięcznie — 2,40 zł, kwartalnie — 7,20 zł, półrocznie — 14,40 zł, rocznie — 28,80 zł. Prenumeratę przyjmują wszystkie placówki pocztowe i listonosze. Wpłaty na prenumeratę indywidualną należy dokonywać na konto PUPiK „Ruch" Nr 102-7-151 NBP Białystok I Oddział Miejski. Na odwrocie blankietu należy podać okres prenumeraty i tytuł zamawianego pisma. Zamówienia ze zleceniem wysyłki za granicę przyjmuje — Przedsiębiorstwo Kolportażu Wydawnictw Zagranicznych „Ruch" Warszawa, ul. Wilcza 46, Nr konta PKO 1-6-100024. Zamówienia z krajów europejskich jak i zamorskich należy kierować pod adresem CHZ „Ars Polona" Warszawa, Krakowskie Przedmieście 7. Obowiązuje przedpłata na konto NBP Warszawa 2-6-51. Prenumerata roczna wraz z przesyłką zwykłą wynosi 4,70 $ w Europie, 5 $ — w USA. Nakład 5458. Bltk C-3.